

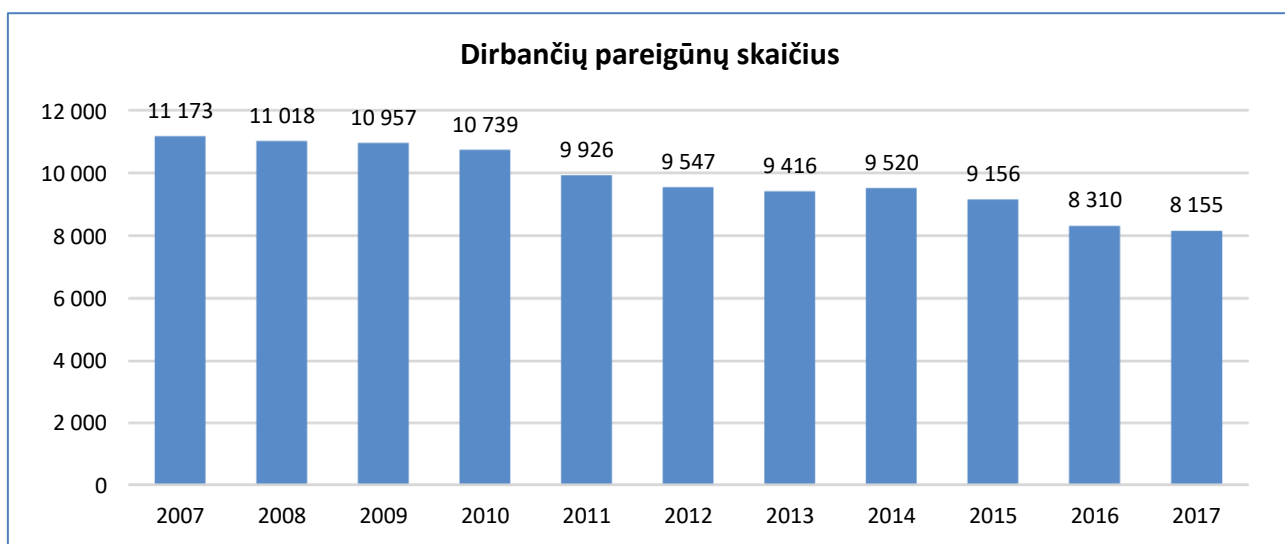
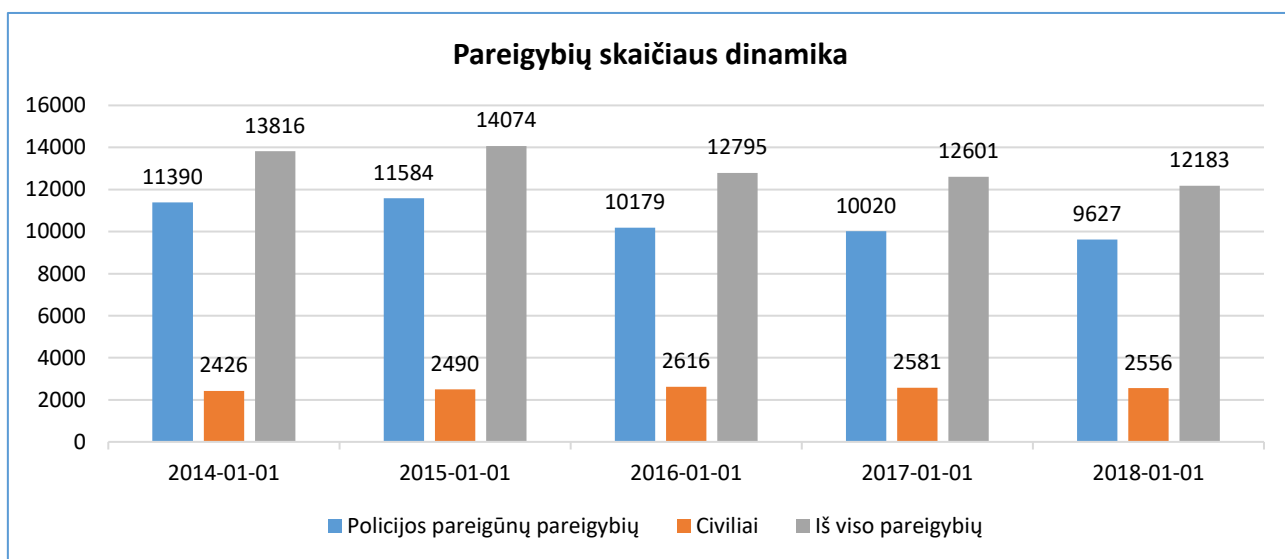
**POLICIJOS DEPARTAMENTAS
PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJOS**

**PAŽYMA
DĖL POLICIJOS VEIKLOS**

2018 m. sausio d. 5-IL-
Vilnius

Pažymoje pateikiama informacija apie pagrindinius policijos veiklos rodiklius ir pokyčių įgyvendinimo eigą 2017 metais.

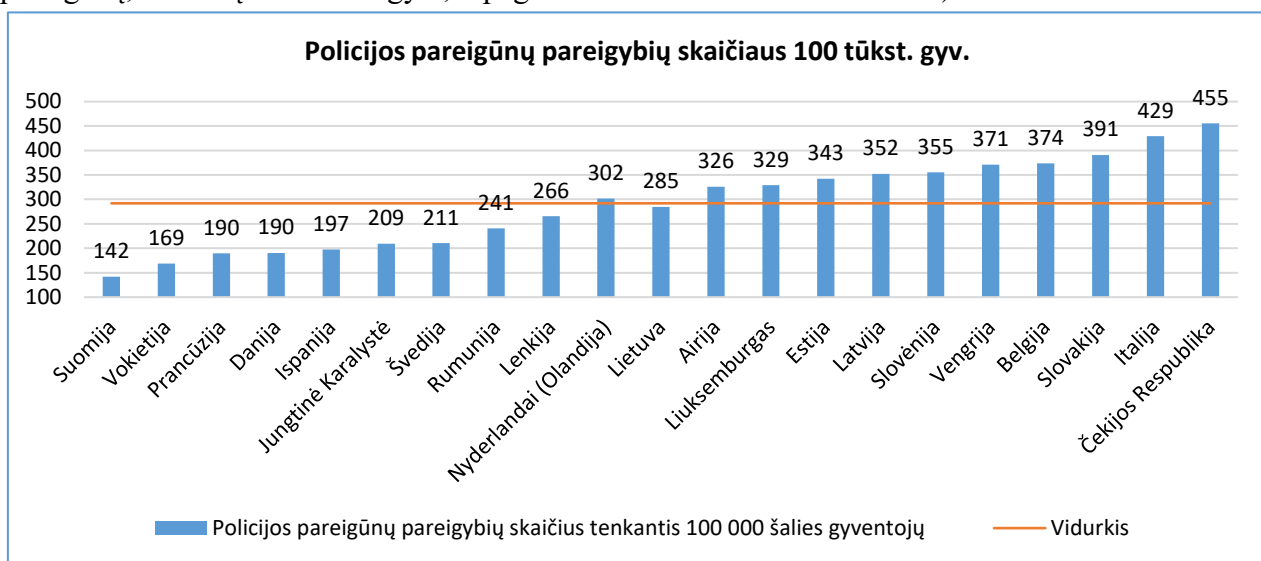
1. Žmogiškieji ištekliai

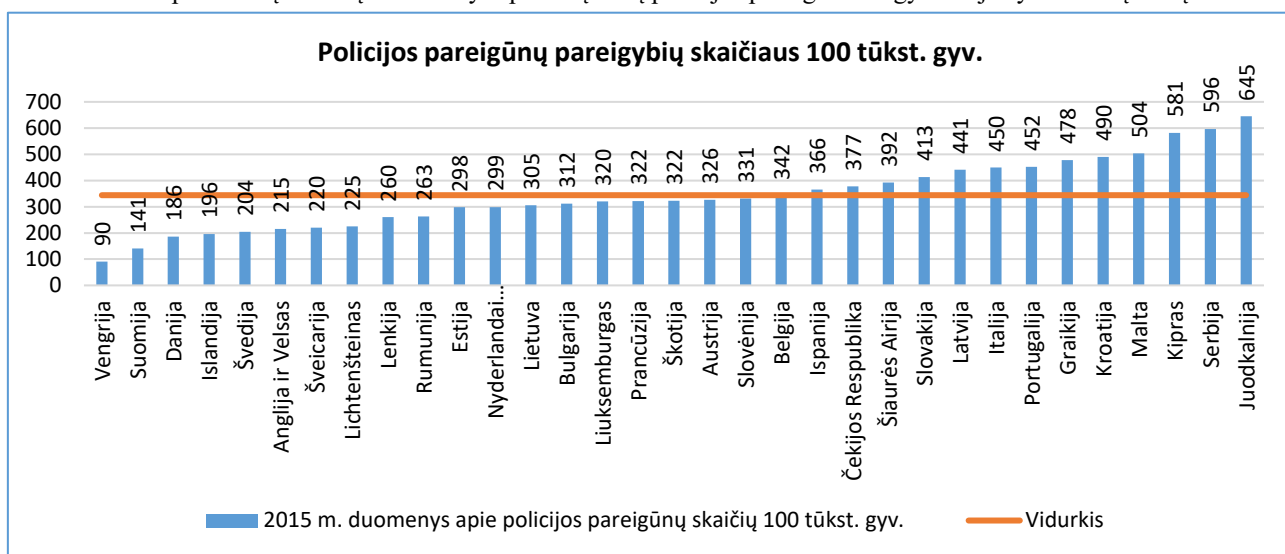
Pareigūnų skaičius 100 000 gyventojų ir palyginimas su kitomis ES valstybėmis

2017 m. Lietuvoje 100 tūkst. gyventojų teko 285 policijos pareigūnų pareigybės. Objektiviai palyginti šio skaičiaus su kitų Europos valstybių policija galimybės nėra. Atskirose valstybėse duomenys arba dalis jų apie kokybinę ir kiekybinę sudėtį yra nevieši, skiriasi struktūra (pvz., Estijoje policija yra kartu su valstybės sienos apsauga), viešai prieinami duomenys apie policijos pareigūnų ir gyventojų skaičių yra tik kelerių metų senumo ir pan. Šiuo metu Eurostato viešai skelbiami tik 2015

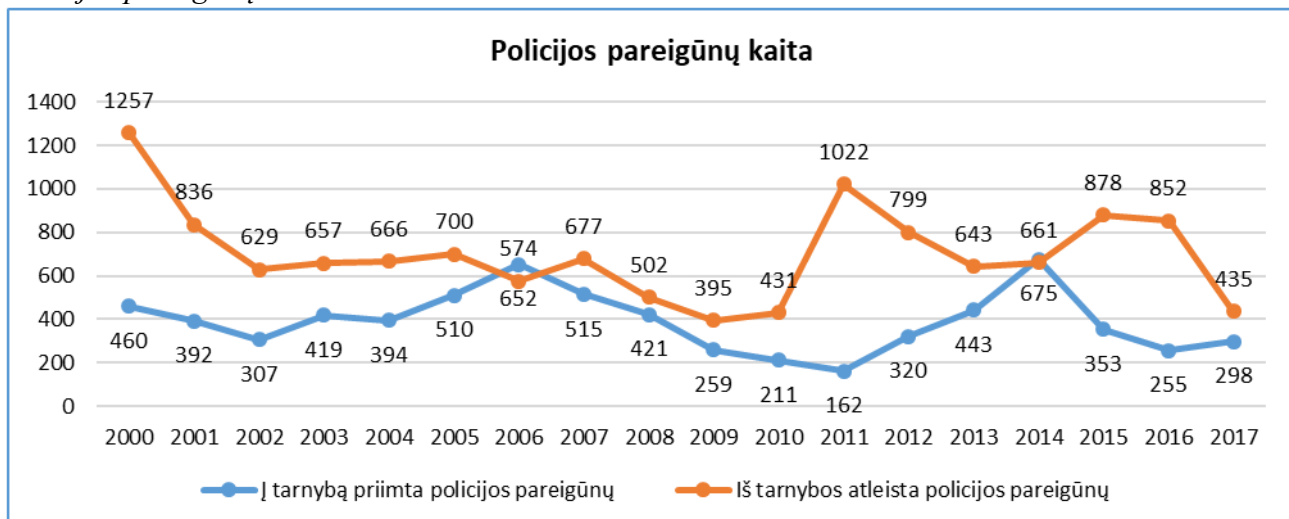
m. duomenys. Tiek pagal vienus, tiek pagal kitus duomenis Lietuvoje policijos pareigūnų skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyv., atitinka lyginamų valstybių skaičiaus vidurkį, tačiau akivaizdu, kad kitų šalių rezultatus reikia vertinti kritiškai (pvz., Vengrijos, kur pagal vienus šaltinius skaičius sudaro 371 pareigūną, tenkanti 100 tūkst. gyv., o pagal Eurostato skelbiamus – tik 90).

*Policijos pareigūnų pareigybių skaičius 2018-01-01, Lietuvos gyventojų duomenys – Lietuvos statistikos departamento nuolatinių gyventojų skaičius 2017 m. pradžioje. Kitų šalių duomenys apie pareigūnus ir gyventojus surinkti teisėsaugos atašė ir iš viešai prieinamų šaltinių. Duomenys apie kitų šalių policijos pareigūnus ir gyventojus yra kelerių metų senumo.

Policijos pareigūnų kaita

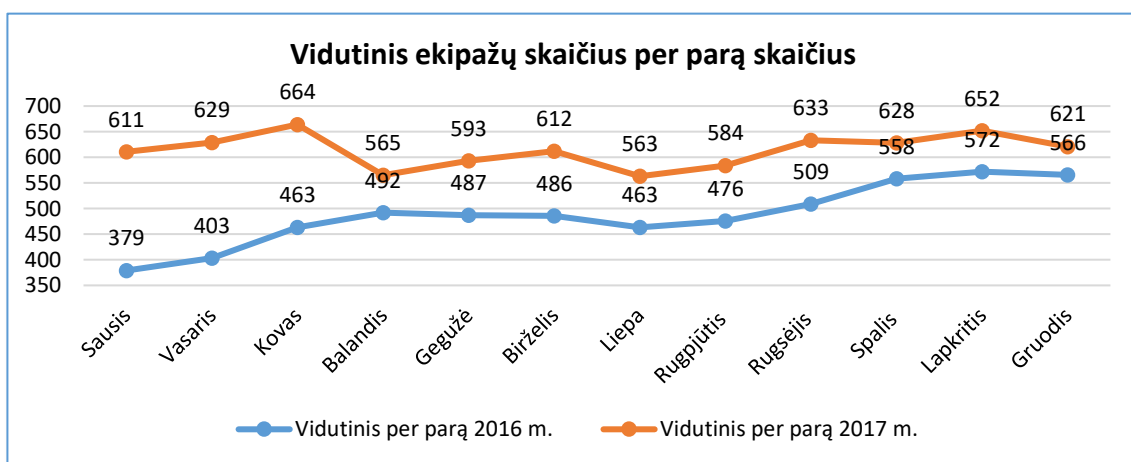
2. Reagavimas į pranešimus

2016 m. pradžioje Lietuvoje vienu metu į įvykius vidutiniškai galėjo reaguoti apie 200 ekipažų, o palaipsniui pereinant (iš pradžių eksperimento tvarka nuo 2016 m.) prie naujo veiklos modelio, 2017 m. vienu metu reaguojančių ekipažų buvo jau gerokai virš 300 ir metų pabaigoje siekė apie 350 ekipažų.

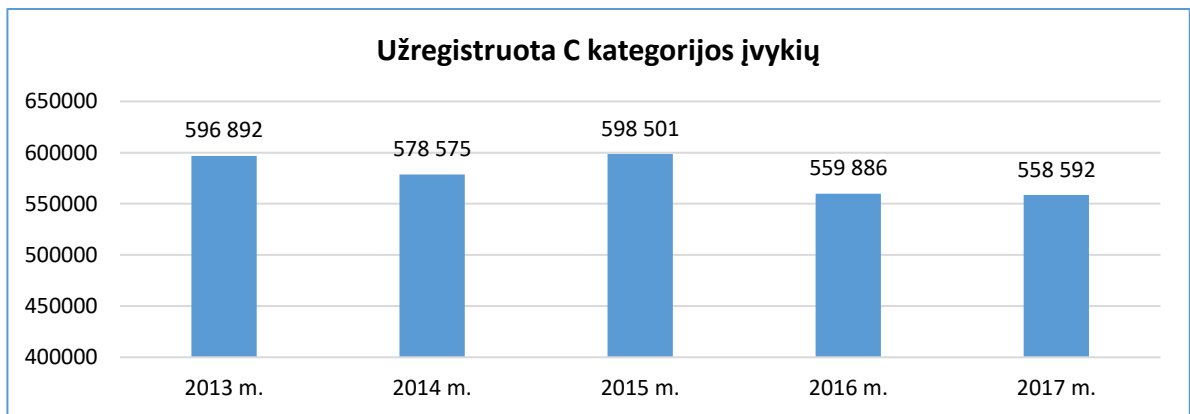
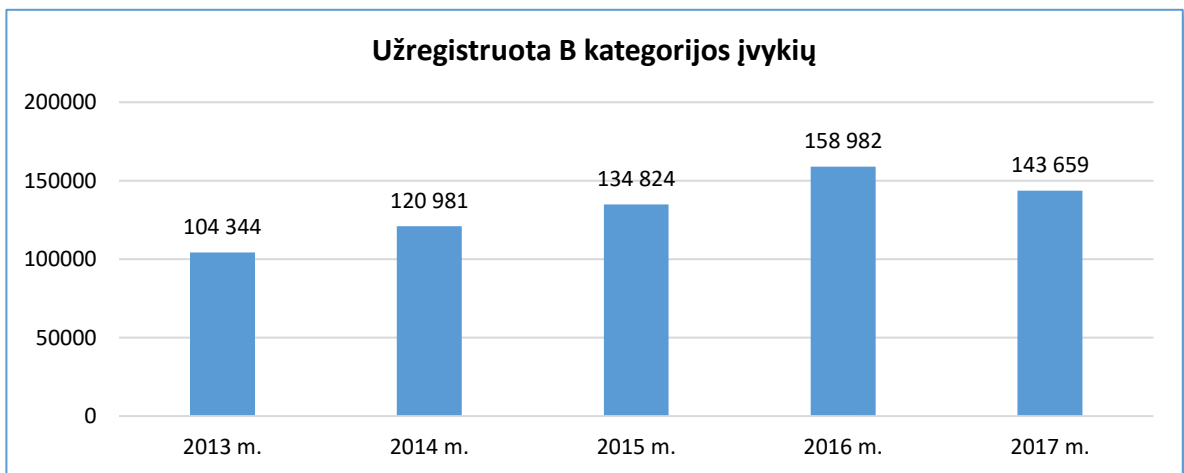
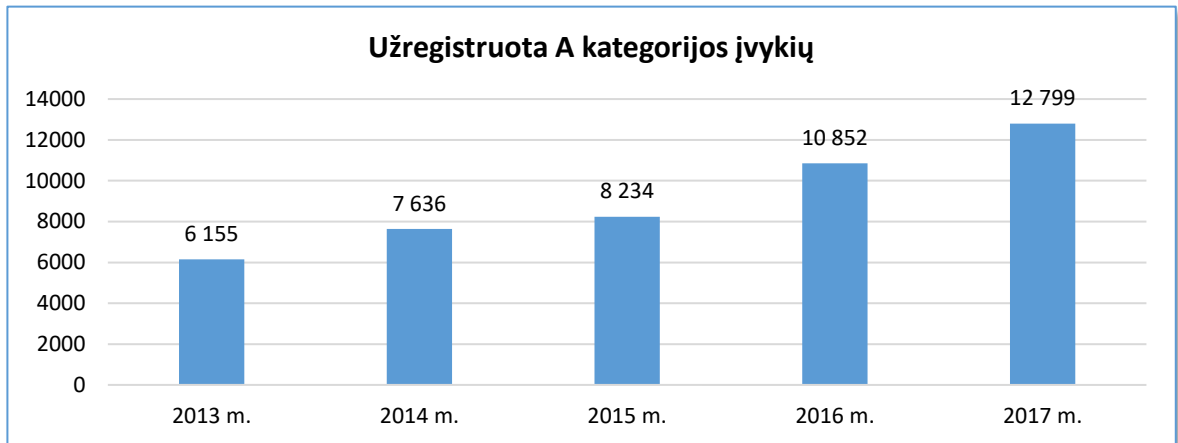
Policijos pajėgos		Policijos pajėgos		Policijos pajėgos							
Data	2016-01-11	Laikas	10:10	Data	2016-06-13	Laikas	10:10	Data	2016-12-12	Laikas	10:10
Data nuo		Laikas nuo		Data nuo		Laikas nuo		Data nuo		Laikas nuo	
Data iki		Laikas iki		Data iki		Laikas iki		Data iki		Laikas iki	
Ekipažų skaičius	190	Pareigūnų skaičius	348	Ekipažų skaičius	261	Pareigūnų skaičius	440	Ekipažų skaičius	322	Pareigūnų skaičius	609
Policijos pajėgos		Policijos pajėgos		Policijos pajėgos							
Data	2017-07-10	Laikas	10:10	Data	2017-12-11	Laikas	10:10	Data	2018-01-08	Laikas	10:10
Data nuo		Laikas nuo		Data nuo		Laikas nuo		Data nuo		Laikas nuo	
Data iki		Laikas iki		Data iki		Laikas iki		Data iki		Laikas iki	
Ekipažų skaičius	343	Pareigūnų skaičius	630	Ekipažų skaičius	348	Pareigūnų skaičius	679	Ekipažų skaičius	356	Pareigūnų skaičius	680

2016-2018 m. pajėgų skaičiaus palyginimas, skaičiuojant atitinkamo mėnesio antrą pirmadienį tuo pačiu paros metu.

Iš viso vidutiniškai per parą reaguojančių ekipažų skaičius 2016 m. pradžioje nesiekė 400. Veiklos organizavimo pakeitimų metu, lygiagrečiai sprendžiant aprūpinimo transporto priemonėmis klausimą, 2016 m. pabaigoje pavyko pasiekti, kad šalyje iš viso per parą vidutiniškai būtų 560 ekipažų, o įgyvendinus veiklos organizavimo pakeitimus visuose policijos komisariatuose 2017 m. pabaigoje iš viso vidutiniškai per parą reaguojančių ekipažų skaičius pasiekė daugiau nei 600.

Reagavimas laiku į A, B ir C kategorijos įvykius

Reagavimas laiku procentais į skirtingų kategorijų įvykius, kai nustatyta, kad reikia sureaguoti į A kategorijos įvykį per 12 min., B – 20 min., C – 1 val., atitinkamai sudarė:

	2015 m. pasiekta	2016 m. pasiekta	2017 m. pasiekta	2017 m. planuota*
A kategorijos	83	84	86	85
B kategorijos	83	86	89	84
C kategorijos	88	88	91	89

*Policijos departamento prie VRM 2017 – 2019 metų strateginis veiklos planas.

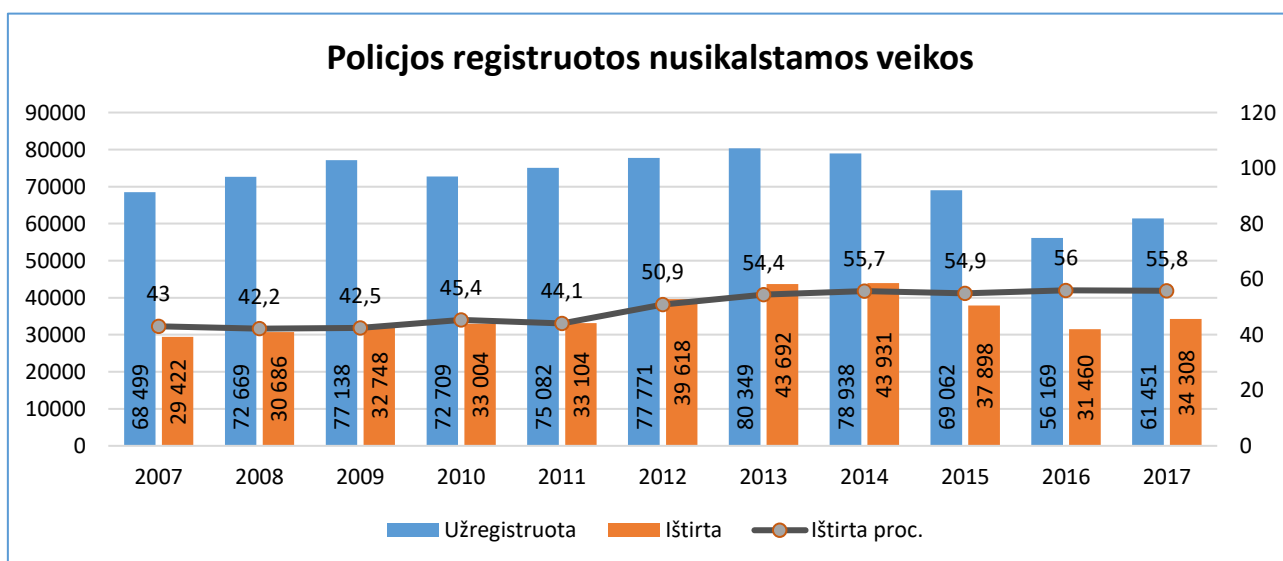
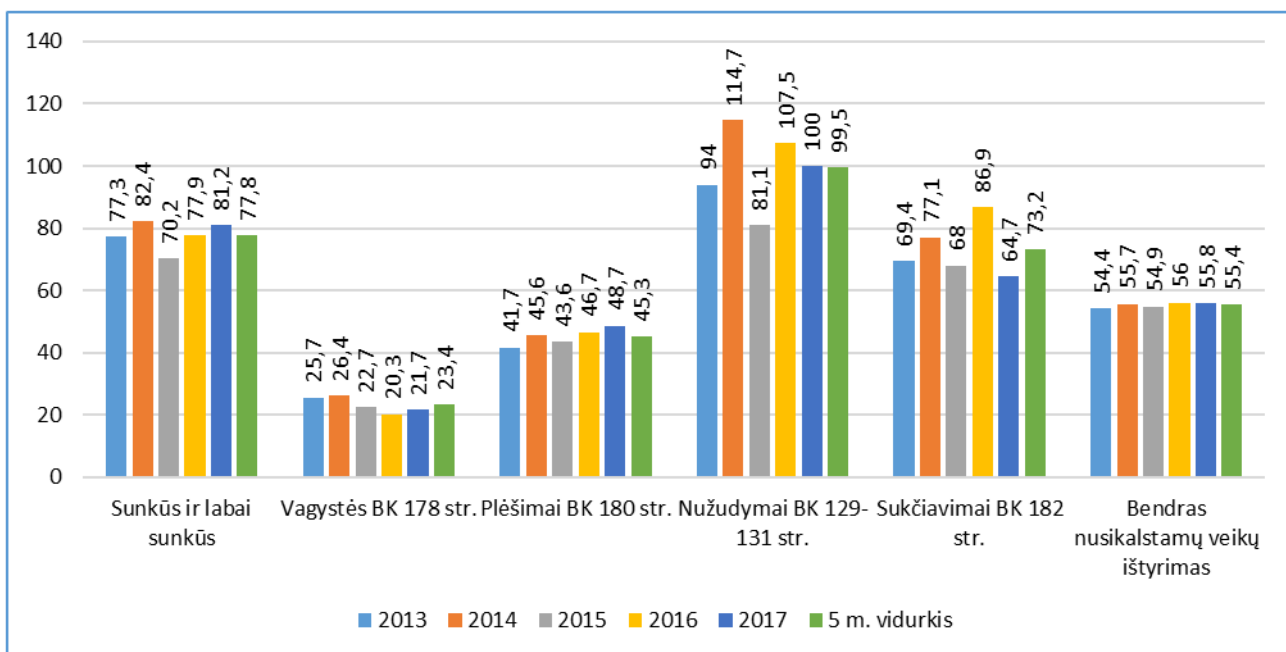
Nors A kategorijos įvykių kiekvienais metais daugėja, t. y. policija susiduria su iššūkiu į daugiau įvykių sureaguoti greičiau, vidutinis reagavimo laikas minutėmis į šios kategorijos įvykius trumpėja:

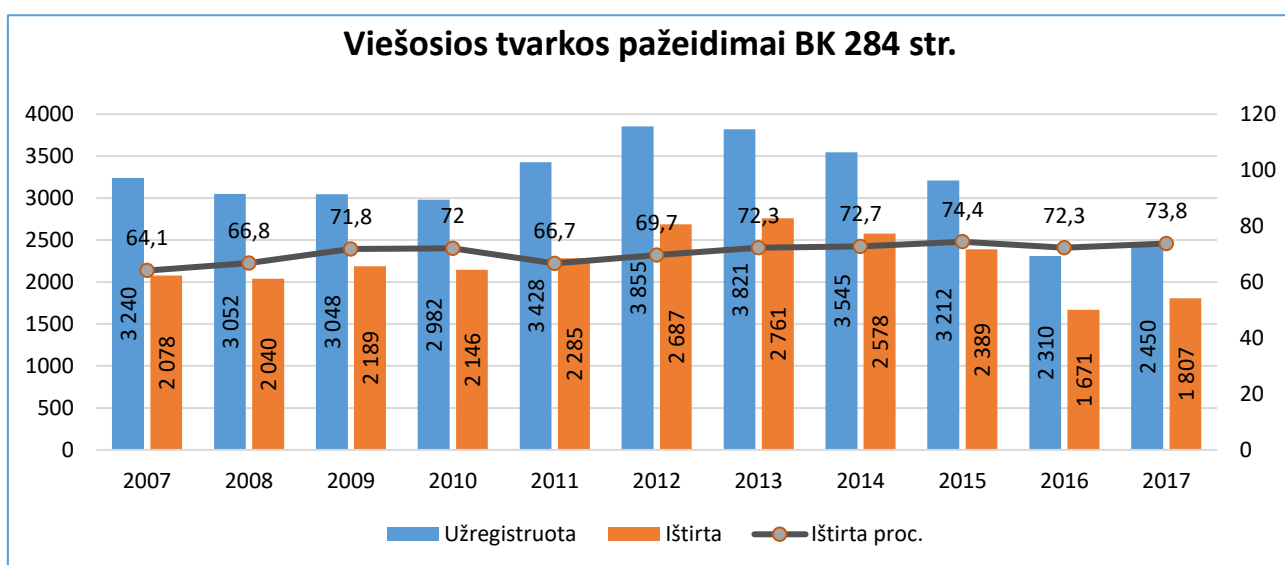
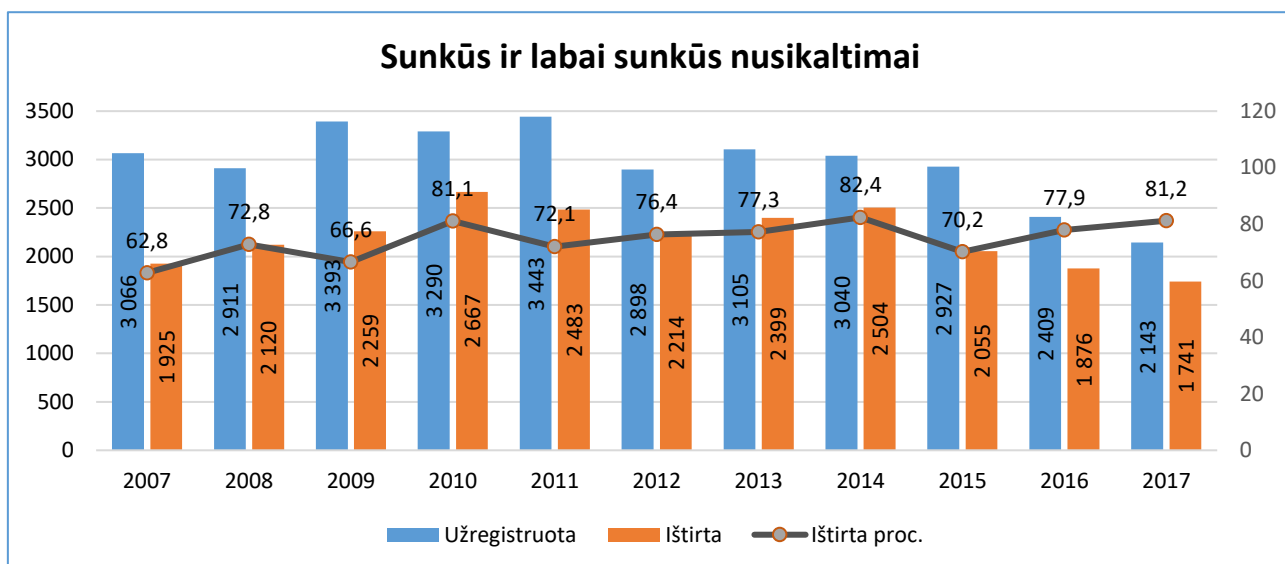
Įvykių kategorija	2017 m.	2016 m.	2015 m.
A	7 min. 9 sek.	7 min. 39 sek.	9 min. 15 sek.
B	11 min. 16 sek.	12 min. 28 sek.	13 min. 30 sek.
C	26 min. 17 sek.	35 min. 4 sek.	43 min. 41 sek.

3. Nusikalstamumo kontrolė:

2017 m. policija užregistravo 61 451 nusikalstamą veiką, arba 5 282 (9,4 proc.) nusikalstamomis veikomis daugiau nei 2016 m.

Iki 2017 metų buvo stebimas nuoseklus registruojamų nusikalstamų veikų mažėjimas.

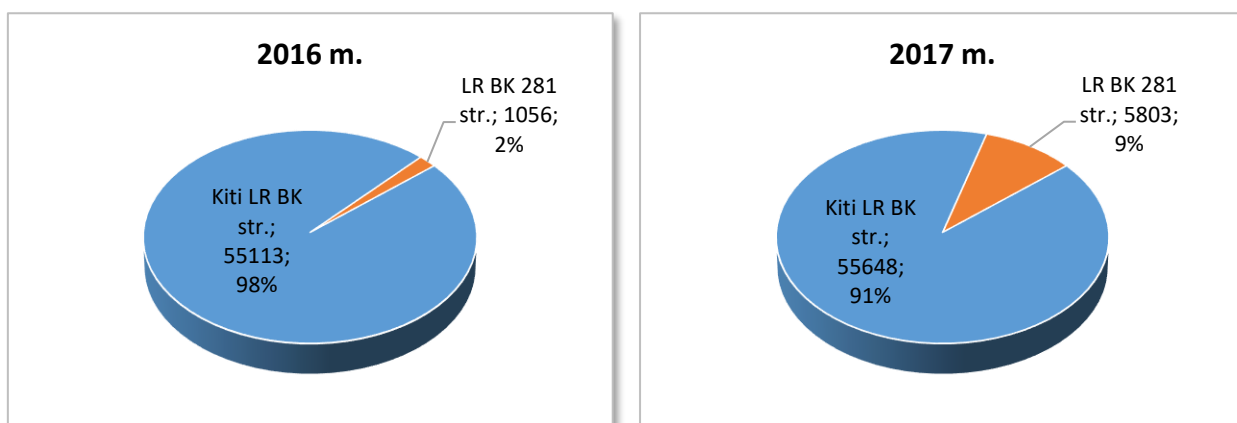

Daugiausiai 2017 m. registruota nusikalstamų veikų

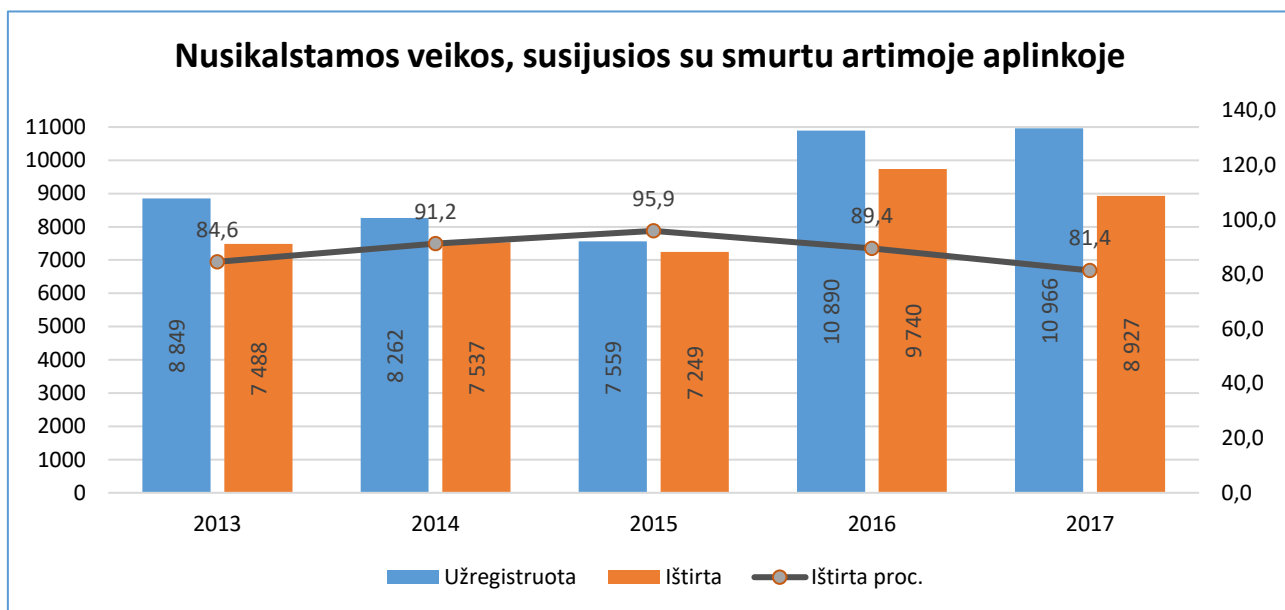
	LR BK	2016 m.	2017 m.	Kitimas
1	Kelių transporto eismo saugumo taisyklių pažeidimai BK 281 str.	1 056	5 804	4 748
2	Fizinio skausmo sukėlimas ir nežymus sveikatos sutrikdymas BK 140 str.	8 851	10 974	2 123
3	Netikrų pinigų ar vertybinių popierių pagaminimas BK 213 str.	1 404	2 260	856
4	Nusikalstamos veikos, susijusios su disponuojamomis narkotinėmis medžiagomis (LR BK 259–268 str.)	1 753	2 133	380
5	Grasvinimas nužudyti ar sunkiai sutrikdyti žmogaus sveikatą arba žmogaus terorizavimas BK 145 str.	1 108	1 359	251
6	Viešosios tvarkos pažeidimai BK 284 str.	2 310	2 450	140
7	Nusikaltimai elektron. duomenų ir informacinių sistemų saugumui BK 196-198,198 ¹ ,198 ² str.	504	627	123

Atsakomybės už vairavimą apsvaigus nuo alkoholio, kai vairuotojo kraujyje nustatoma daugiau nei 1,5 promilės alkoholio, kriminalizavimas nuo 2017 m. sausio 1 d. turėjo tiesioginės įtakos tiek užregistruotų nusikalstamų veikų pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – BK) 281 str. skaičiaus didėjimui, tiek bendrai visų užregistruotų nusikalstamų veikų skaičiaus

didėjimui. 2017 m. BK 281 str. nusikalstamų veikų užregistruota 4 747, t. y. daugiau kaip penkis kartus (449,6 proc.) daugiau nei 2016 m. Bendrai BK 281 str. nusikalstamų veikų dalis nuo visų policijos užregistruotų nusikalstamų veikų padidėjo nuo beveik 2 proc. 2016 m. iki daugiau nei 9 proc. 2017 m.

Nuo 2015 m. pastebimai didėja užregistruotų nusikalstamų veikų, susijusių su smurtu artimoje aplinkoje, skaičius. Tendenciją lemia didėjantis visuomenės informuotumas, mažėjanti tolerancija šiam socialiniam reiškiniui

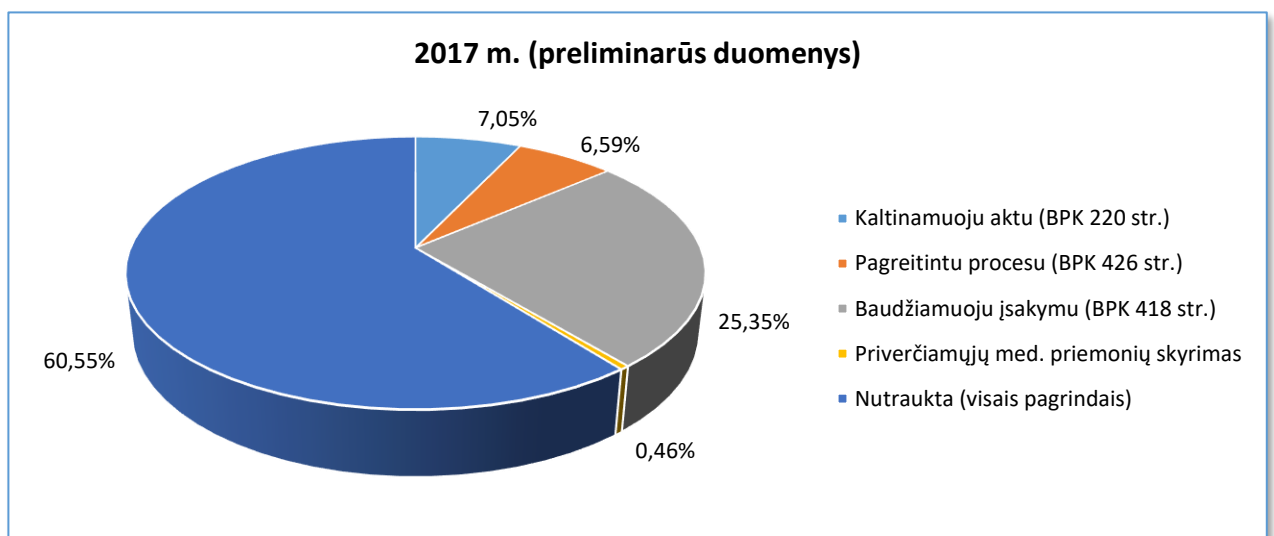
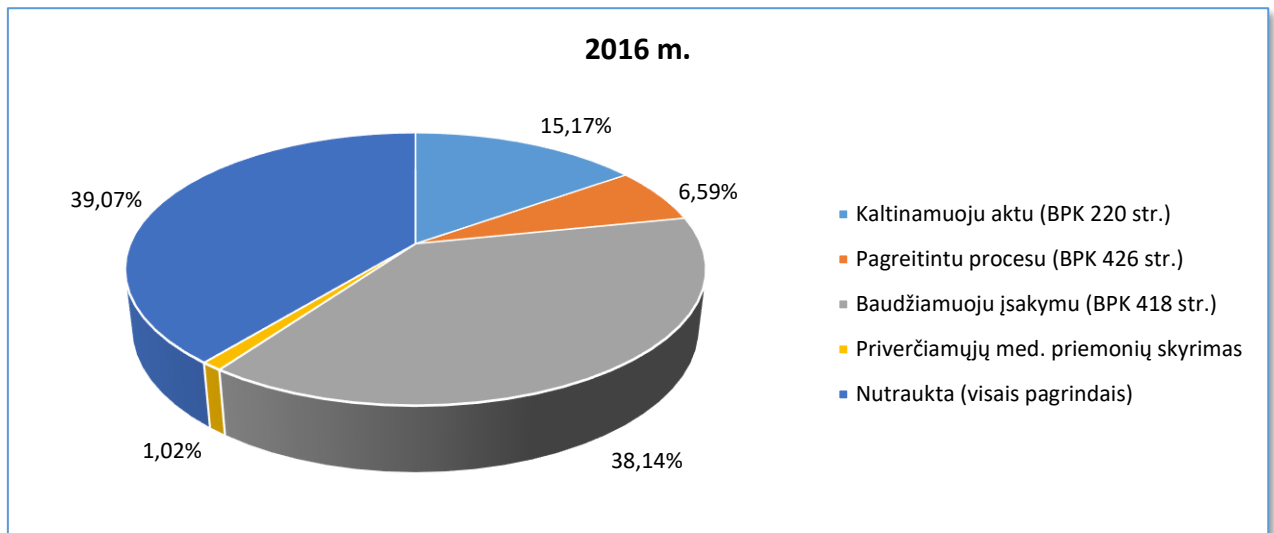

Pastaba. 2013–2015 ir 2017 m. duomenys pateikti remiantis IRD statistinėmis ataskaitomis. 2016 m. IRD pateikiami duomenys yra nekorektiški (dėl pasikeitusios statistinių duomenų teikimo tvarkos), todėl 2016 m. užregistruotų ir ištirtų nusikalstamų veikų skaičius pateiktas remiantis IBPS duomenimis.

Tendencijos:

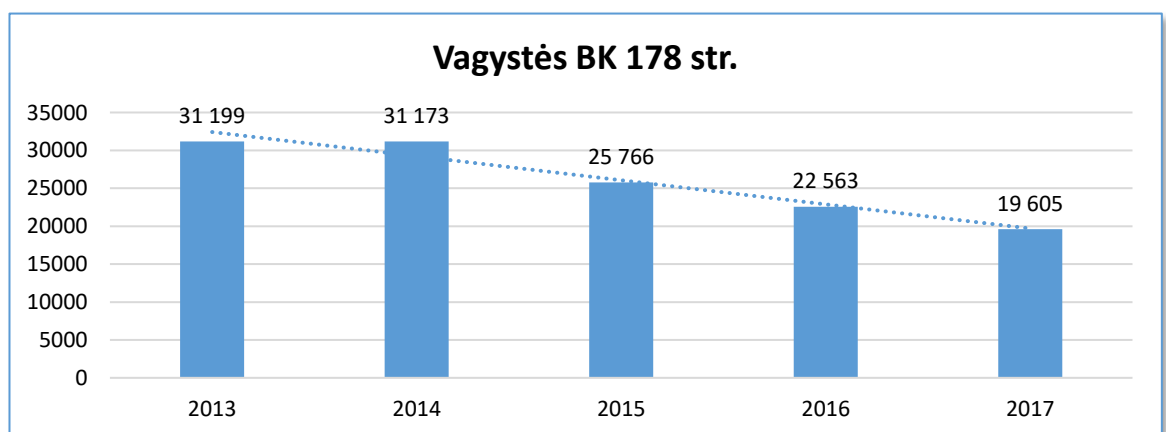
- Apie 85 proc. smurto artimoje aplinkoje atvejų kvalifikuoti pagal BK 140 str. (skausmo sukėlimas ar nežymus sveikatos sutrikdymas).
- Apie 13 proc. – kvalifikuoti pagal BK 145 str. (grasinimas arba terorizavimas).
- Apie 1 proc. – kiti sveikatos sutrikdymai (138 str. – nesunkus sveikatos sutrikdymas, 135 str. – sunkus sveikatos sutrikdymas).
- Apie 1 proc. – kiti nusikaltimai (nužudymai, žaginimai, prievartavimai).

Dominuojantys galutiniai procesiniai sprendimai yra proceso užbaigimas teismo baudžiamuoju įsakymu bei ikiteisminio tyrimo nutraukimas. Palyginimui pateikti 2016 m. ir 2017 m. galutinių procesinių sprendimų santykiniai duomenys.

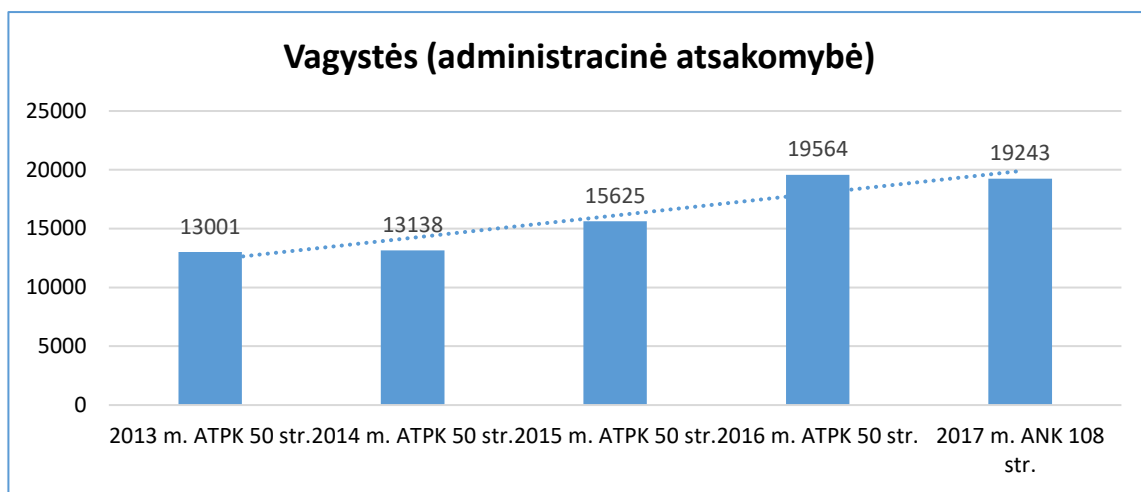

Iš 2017 m. nutrauktų ikiteisminių tyrimų 44,6 proc. sudaro sprendimas nutraukti ikiteisminį tyrimą įtariamajam ir nukentėjusiajam susitaikius.

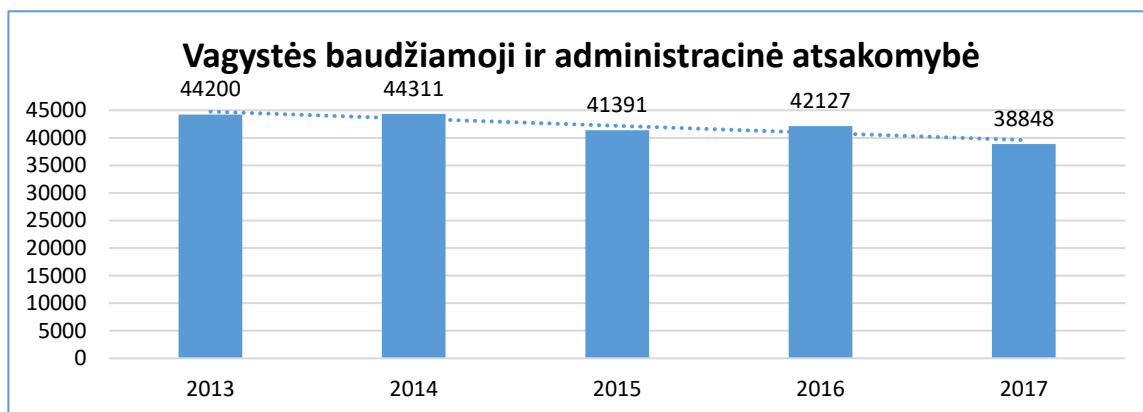
Nuo 2015 m. sausio 1 d. įsigaliojo 2014 m. gruodžio 18 d. BK 190 straipsnio pakeitimo įstatymo nuostatos, kai buvo pakeista nedidelės turto vertės riba iš prieš tai buvusios „nuo 1 MGL“ į „daugiau nei 3, bet neviršijant 5 MGL“. Šis pakeitimas neabejotinai turėjo įtakos nusikalstamų veikų, užregistruotų pagal BK 178 str. (Vagystė), skaičiaus mažėjimui. 2013 ir 2014 m. pagal BK 178 str. nusikalstamų veikų buvo užregistruota praktiškai toks pat skaičius, o 2015 m. 5 407 mažiau nei 2014 m. Nuo 2015 m. stebima užregistruojamų nusikalstamų veikų pagal BK 178 str. mažėjimo tendencija.

Atvirkščiai proporcingos tendencijos stebimos dėl vagysčių, kvalifikuojamų kaip administracinis nusižengimas (administracinis teisės pažeidimas). 2013 ir 2014 m. buvo užregistruojama apie 13 000 Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso (toliau – ATPK) 50 str. pažeidimų, o nuo 2015 m. šių nusižengimų (pažeidimų) fiksuojama pastebimai daugiau ir, pvz., 2017 m. yra registruota 6 426 nusižengimais daugiau nei 2014 m.

Vertinant vagystę kaip priešingą teisei veiką, įstatymo pakeitimas (turto vertės, nuo kurios taikoma baudžiamoji atsakomybė, padidinimas) neigiamos įtakos jos tyrimui ir prevencijai neturėjo. Iš toliau pateikto grafiko matyti, kad bendrai vagysčių (nusikalstamų veikų ir administracinių nusižengimų) užregistruojama netgi mažiau nei iki įstatymo pakeitimo.

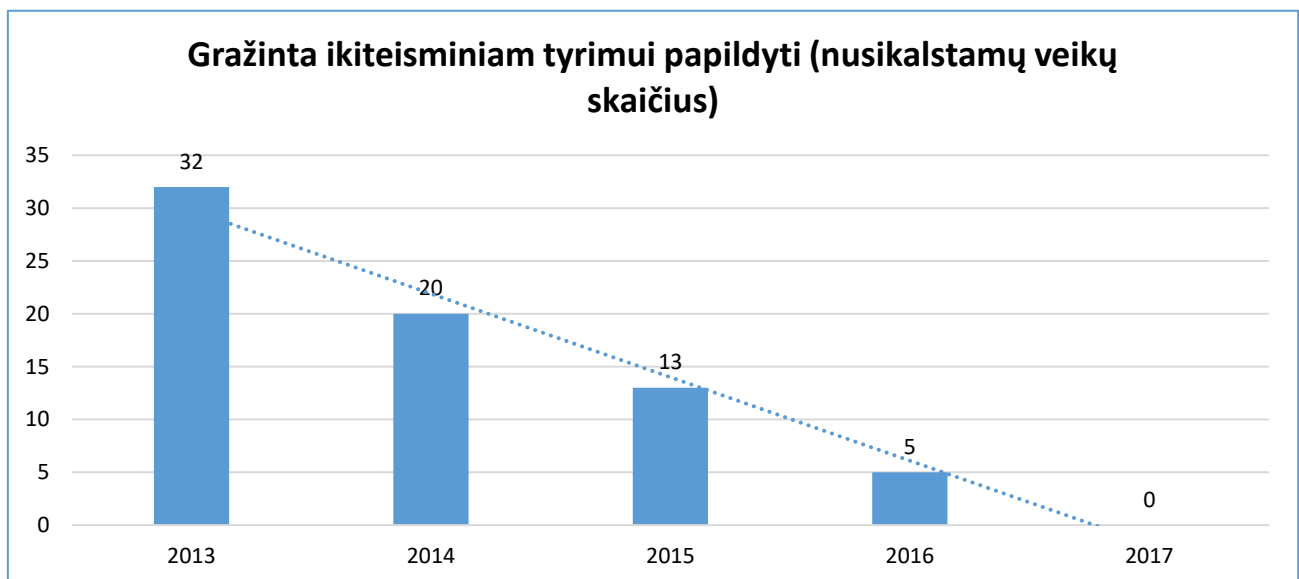
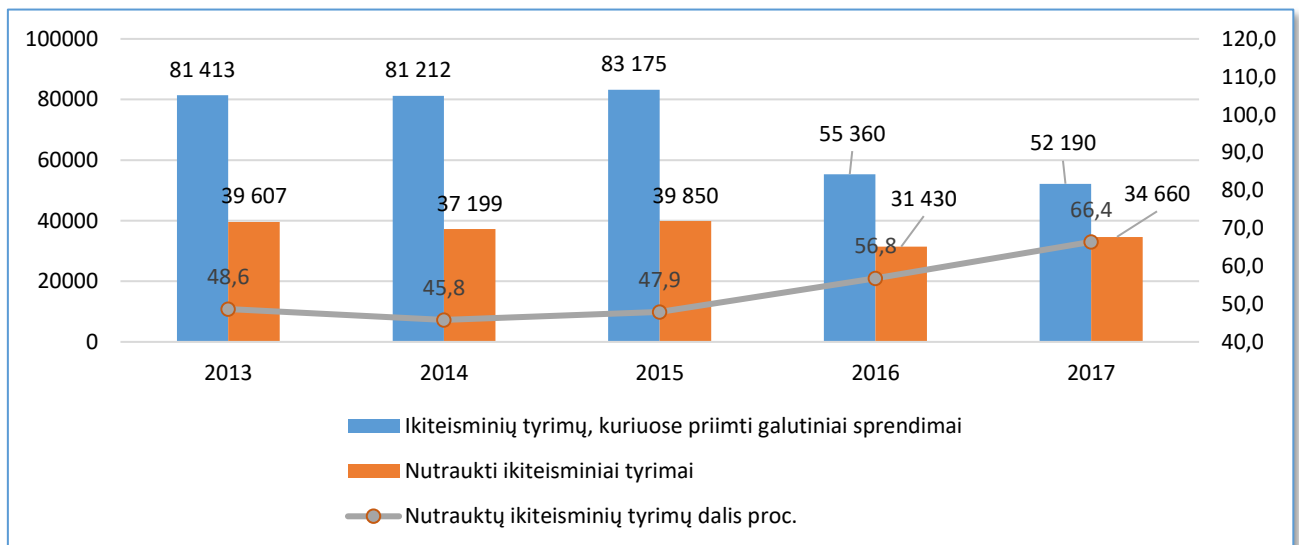
2017 m. įsigaliojus Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksui (toliau – ANK) buvo išplėstos administracinio nurodymo taikymo galimybės. Pagal ATPK taikyti administracinį nurodymą dėl pažeidimo, numatyto ATPK 50 straipsnyje, nebuvo teisinio pagrindo. Įsigaliojus ANK atsirado galimybė taikyti ir administracinį nurodymą dėl nusižengimo, numatyto ANK 108 straipsnyje (Smulki vagystė, sukčiavimas, turto pasisavinimas ar iššvaistymas). Administracinių nusižengimų registro duomenimis, pagal ANK 108 straipsnį per 2017 metus buvo taikytas 3 071 administracinis nurodymas. Pasiūlyta 134 786 eurų baudų. Įvykdyti 1 279 administraciniai nurodymai ir sumokėta 55 598 eurai baudų. Nutarimais paskirta 2 538 537 eurai baudos. Sumokėta 62 300 eurų (apie 2,45 proc.). Iš administracinių nurodymų skirtų baudų sumokėta 41,24 proc. 2016 metais buvo skirta 1 573 895 eurai baudų, sumokėta 144 614 eurų (9,2 proc. nuo paskirtų). Atitinkamai 2015 m. skirta – 1 018 074, sumokėta – 157 231 euras (15,4 proc. nuo paskirtų). Tačiau bendrai už šias veikas išieškamų baudų dalis yra labai maža, nepadengia institucijų sąnaudų pažeidimo tyrimui, todėl administracinių nusižengimų tyrimo procesas turi būti paprastinamas atsisakant perteklinių procedūrų, atitinkamai tobulinant teisinį reglamentavimą.

Nėra vienareikšmių duomenų, leidžiančių spręsti apie demografinių rodiklių įtaką nusikalstamumui. Ir nors pastaraisiais metais bendrai užregistruojamų nusikalstamų veikų skaičiaus dinamika sutapo, t. y. mažėjo ir užregistruojamų nusikalstamų veikų, ir nuolatinių Lietuvos

Respublikos gyventojų skaičius, tačiau 2017 m. tendencija priešinga – policija užregistravo 5 282 nusikalstamomis veikomis daugiau, o gyventojų Lietuvos Respublikoje per metus sumažėjo 37 786.

Prokurorų nutraukti ikiteisminiai tyrimai ir teismo grąžintos baudžiamosios bylos

2017 m. nutrauktų ikiteisminių tyrimų skaičius, palyginti su 2013–2016 metų laikotarpiu, buvo didžiausias, tai sudarė apie 66,41 proc. nuo visų 2017 metais atliktų ikiteisminių tyrimų, kuriuose priimti galutiniai sprendimai. Tai lėmė bendras ikiteisminiuose tyrimuose priimtų galutinių sprendimų skaičiaus padidėjimas, palyginti su ankstesniais metais, ir padidėjęs nutrauktų ikiteisminių tyrimų skaičius dėl smurto artimoje aplinkoje. Taip pat pažymėtina, kad 2013–2017 metų laikotarpiu išlieka tolygi tendencija dėl nutrauktų ikiteisminių tyrimų pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau – BPK) 3 str. 1 d. 1 p. Vidutiniškai tai sudaro apie 49 proc. nuo visų ikiteisminių tyrimų, kuriuose priimtas galutinis sprendimas nutraukti ikiteisminį tyrimą.

2013–2017 metų laikotarpiu buvo vykdoma tiesioginė ir nuotolinė tiek specializuotų apskričių vyriausiųjų policijos komisariatų kriminalinės policijos padalinių, tiek policijos komisariatų veiklos, atliekant nusikalstamų veikų tyrimą, stebėseną, ikiteisminių tyrimų ir skundų, pareiškimų, pranešimų apie padarytą nusikalstamą veiką nagrinėjimo (patikslinimo) koordinavimas ir kontrolė. Stebėjimo metu, nustatius veiklos trūkumą, šalies policijos padaliniais buvo siūloma juos pašalinti, taip pat iš Policijos departamento ir Lietuvos kriminalinės policijos biuro, atliekant patikrinimus, buvo teikiama tiek praktinė, tiek metodinė pagalba ikiteisminių tyrimų kokybei gerinti. Be to, kiekvienais metais yra nustatomos policijos įstaigų specializuotų padalinių rizikos pagal įvairius

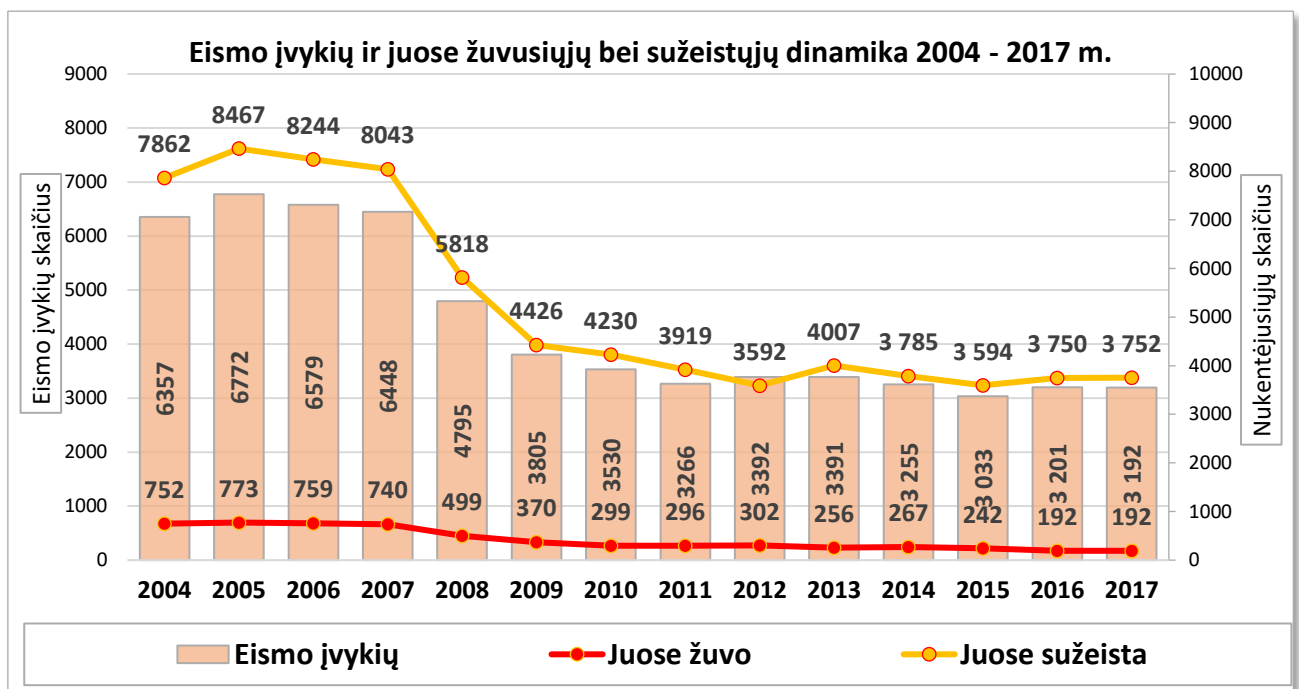
kriterijus (padalinio komplektacija, veiklos rezultatyvumas, vidutinis krūvis, ikiteisminių tyrimų trukmė virš 9 mėn., nusikalstamų veikų ištyrimas), stebimos jų kitimo tendencijos ir atliekamos vidaus kontrolės priemonės. Remiantis nustatytais rizikomis, vykdoma nuotolinė stebėseną, teikiami siūlymai dėl nustatytų rizikų priežasčių pašalinimo, vykdamas rizikų valdymą, vertinami registru, informacinių sistemų duomenys, tvarkomų duomenų turinys, koordinuojama ir kontroliuojama šalies policijos padalinių ikiteisminių tyrimų ir medžiagų nagrinėjimo tyrimo kokybė, kryptingas procesinių veiksmų atlikimas laiku bei galutinių sprendimų priėmimas. Taip pat Lietuvos kriminalinės policijos biuras tiesiogiai koordinuoja ir kontroliuoja bei teikia metodinę ir praktinę pagalbą visuomenėje didelį atgarsį sukėlusiuose ikiteisminiuose tyrimuose.

2017 m. buvo nustatyta apskričių vyriausiųjų policijos komisariatų vadovų asmeninė atsakomybė už nusikalstamų veikų išaiškinamumo rodiklio pasiekimą (rezultatą įtraukiant į vadovų tarnybinės veiklos užduotis).

Siekiant gerinti ikiteisminio tyrimo kokybę ir efektyvumą, įvairiais lygmenimis organizuoti pasitarimai su prokuratūros atstovais.

4. Eismo įvykiai

2017 m. įskaitinių eismo įvykių statistika, palyginti su 2016 m., išliko beveik nepakitusi. Per metus keliuose įvyko 3 192 eismo įvykiai, kuriuose 192 žmonės žuvo, 3 752 buvo sužeisti. t. y. įvyko 0,3 proc. eismo įvykių mažiau, žmonių žuvo tiek pat, sužeista 0,1 proc. daugiau.

2017 metais šalies keliuose gyvybės neteko 192 žmonės. Žuvo 77 vairuotojai (2016 m. – 71), tarp kurių 10 – motociklų vairuotojų (2016 m. – 10), taip pat 3 mopedų vairuotojai (2016 m. – 3) ir 13 dviračių vairuotojų (2016 m. – 17), 34 keleiviai (2016 m. – 30), 68 pėstieji (2016 m. – 73) iš jų tamsiuoju paros metu žuvo 39 pėstieji (2016 m. 54).

2017 m. dėl neblaivių vairuotojų kaltės įvyko 186 įskaitiniai eismo įvykiai (2016 m. – 259), juose žuvo 11 žmonių (2016 m. – 18), 2 705 žmonės buvo sužeisti (2016 m. – 2 807).

5. Portalas e.policija

Policija 2017 metais gavo 64 007 elektroninius pranešimus dėl teisės pažeidimų per e. policijos portalą. Šaltinis – Policijos užduočių valdymo sistema. Visi policijai pateikti pranešimai dėl neskubios pagalbos – 154 971. Elektroniniai pranešimai dėl neskubios pagalbos sudaro 41,3 proc.

Policija 2017 metais gavo 24 819 elektroninių prašymų dėl ginklų, pirotechnikos priemonių ar asmens ir turto saugos. Šaltinis – Policijos užduočių valdymo sistema ir Policijos licencijuojamos veiklos informacinė sistema. Iš viso policijai pateiktų prašymų dėl licencijavimo paslaugų policijai

įprastu (tiesiogiai arba paštu) ir elektroniniu būdais skaičius – 46 968. Šaltinis – Policijos licencijuojamos veiklos informacinė sistema ir Policijos užduočių valdymo sistema. Elektroniniai pranešimai dėl licencijavimo paslaugų sudaro 52,8 proc.

6. Prevencijos vykdymas policijoje

Pagrindinės policijos prevencinės veiklos kryptys 2017-aisiais buvo visuomenės gebėjimų ir savisaugos iniciatyvų bei bendradarbiavimo su visuomene stiprinimas.

Įgyvendinant naują policijos veiklos modelį, buvo atsisakyta veiklos skaidymo į nedideles teritorijas (apylinkes), taip sukuriant efektyviausiai ir ekonomiškiausiai funkcionuojančią prevencinę veiklą vykdančių subjektų sistemą, užtikrinančią prevencinės veiklos nuoseklumą visos policijos sistemos mastu. Siekiant gerinti prevencinės veiklos valdymą, parengtos rekomendacijos dėl prevencijos funkcijų vykdymo, kuriose aiškiai ir detalai apibrėžtos kiekvieno subjekto vykdomos funkcijos bei atsakomybės sritys, įtvirtinta asmeninė vadovų atsakomybė.

Vertinant bendrosios prevencijos svarbą, daug dėmesio skiriama bendruomenės pareigūnų aprūpinimui. Lietuvos policijos generalinio komisaro 2017 m. kovo 3 d. įsakymu Nr. 5-V-195 patvirtintas Bendruomenės pareigūno aprūpinimo standartas, kuriame numatytas bendruomenės pareigūno aprūpinimas ir jam skiriamas policijos reprezentacinių reikmenų rinkinys, kuris bus atnaujinamas kas dveji metai. 2017 m. policijos biudžete papildomai numatyti 60 tūkst. Eur šių pareigūnų veiklai vykdyti. Taip pat Lietuvos policijos generalinio komisaro 2017 m. kovo 21 d. nurodymu Nr. 5-N-4 „Dėl bendruomenės pareigūnų patirtų reprezentacinių išlaidų kompensavimo“ visiems bendruomenės pareigūnams yra skirta po 200 Eur reprezentacinėms išlaidoms kompensuoti.

Siekiant tobulinti policijos padalinių vykdomą prevencinę veiklą, 2017 metų pabaigoje patvirtintas naujos redakcijos Policijos prevencinės veiklos aprašas bei rekomendacijos dėl bendrosios, individualiosios ir situacijų prevencijos funkcijų vykdymo. Nors iki tol galiojusiam apraše jau buvo nurodytos prevencinės veiklos kryptys, nustatyti pagrindiniai prevencinės veiklos principai bei veiksmingumo vertinimo kriterijai, kas sudarė galimybes prevencinę veiklą vykdyti planingai bei efektyviai, vis dėlto daugumą prevencinių priemonių dažniausiai vykdė bendruomenės pareigūnai, nebuvo aiškaus individualiosios ir situacijų prevencijos funkcijų vykdančių subjektų atsakomybės pasiskirstymo.

Policijos departamentas įgyvendino projektą Nr. NOR-LT10-VRM-01-TF-01-003 „Lietuvos ir Norvegijos policijos bendradarbiavimas ir gebėjimų stiprinimas kovojant su smurtu artimoje aplinkoje ir smurtu lyties pagrindu“, finansuojamą 2009–2014 m. Norvegijos finansinio mechanizmo programos LT10 „Gebėjimų stiprinimas ir institucinis valstybės, paramos gavėjos, ir Norvegijos viešųjų institucijų, vietos ir regioninės valdžios bendradarbiavimas“ lėšomis.

Įgyvendinant projektą 100 policijos pareigūnų ir 100 nevyriausybinių organizacijų, bendruomenių, saugios kaimynystės grupių, taip pat kitų suinteresuotų institucijų, savivaldos atstovų, seniūnų, seniūnaičių ir policijos rėmėjų buvo mokomi vykdyti kryptingą prevencinę veiklą, orientuotą į vietos bendruomenės parengimą, didinant jos budrumą ir atsparumą galimam smurtui artimoje aplinkoje bei pačių rizikos šeimų narių gebėjimą ieškoti pagalbos, stiprinant nesmurtinio bendravimo įgūdžius. 61 bendruomenės pareigūnas papildomai išklaušė mokymų programą dėl pagalbos iškvietimo elektroninio įrenginio (SOS mygtuko) aktyvavimo, jo išdavimo organizavimo ir kontrolės, reagavimo į smurtą artimoje aplinkoje bei praktinės veiklos, vykdančių smurto artimoje aplinkoje prevenciją, taktinių veiksmų pasirinkimo metodikos.

Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. rugsėjo 21 d. nutarimo Nr. XII-2629 „Dėl apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje užtikrinimo“ 6 str. 1 d. 2 p. nuostatas, 2017 m. kovo–balandžio mėnesiais teritorinių policijos įstaigų bendruomenės pareigūnai organizavo 1 942 teminius renginius (susitikimus, mokymus, seminarus ir pan.) su gyventojais. Renginių metu gyventojai supažindinti su pagalbos teikimo būdais smurto artimoje aplinkoje atvejais, išmokyti atpažinti žalingas veikas ir aplinkybes bei gebėjimus atrasti galimas problemų sprendimo kryptis ir būdus, taip pat buvo stiprintas bendruomenės ir kiekvieno jos nario atsparumas smurtui artimoje aplinkoje. Tikslinė renginių dalyvių grupė – vietos bendruomenės, saugios kaimynystės grupės, moksleiviai ir jų tėvai (globėjai), socialiai pažeidžiamos šeimos, nevyriausybinių organizacijų, seniūnai, seniūnaičiai, policijos rėmėjai, šauliai. Renginiuose dalyvavo net 43 495 gyventojai.

Teritorinių policijos įstaigų organizuojamiems prevenciniams projektams Policijos departamentas skyrė 35,6 tūkst. eurų, kuriais finansuoti 47 projektai (palyginimui – 2016 m. – 25 tūkst. eurų, 25 projektai).

Pažymėtina, kad pirmą kartą policijos istorijoje prevenciniai projektai finansuoti kryptingai pagal tris prevencinės veiklos sritis:

1. Policijos rėmėjų ir jaunųjų policijos rėmėjų veiklos skatinimas – finansuota 15 projektų, bendra suma – 10 600 Eur.

2. Saugios kaimynystės veiklų skatinimas – finansuota 14 projektų, bendra suma – 10 000 Eur.

3. Nusikalstamų veikų ir kitų teisės pažeidimų prevencijos lokaliuose teritorijose projektai – finansuota 18 projektų, bendra suma – 15 000 Eur.

Tiesioginėse prevencinių projektų veiklose dalyvavo 20 769 gyventojai. Pagrindinės tikslinės gyventojų grupės, į kurias orientuotos prevencinės veiklos – moksleiviai, vaikai iš socialinės rizikos šeimų, vaikai, turintys elgesio problemų, vaikų dienos centrus lankantys vaikai, taip pat asmenys, nukentėję nuo nusikalstamų veikų, senjorai ir savisaugos iniciatyvas vykdančių bendruomenių nariai.

Pagrindinės savanorystės policijoje sritys apėmė tris segmentus: saugios kaimynystės iniciatyvas, policijos rėmėjus ir jaunuosius policijos rėmėjus.

2017 m. su policija bendradarbiavo 2 252 saugios kaimynystės grupės (2016 m. – 2 185, 2015 m. – 2 076, 2014 m. – 1 876). Savanorišką veiklą vykdė 1 478 policijos rėmėjai (2016 m. – 1 626, 2015 m. – 2 947, 2014 m. – 2 837) ir 962 jaunieji policijos rėmėjai (2016 m. – 1 262, 2015 m. – 1 573, 2014 m. – 1 564). Vieno policijos rėmėjo vidutiniškai dirbtų valandų skaičius 2016–2017 m. laikotarpiu gerokai išaugo – 2016 m. dirbta 52 val. (2015 m. – 11 val., 2014 m. – 10 val., per 2017 m. pirmąjį pusmetį – 19 val.). Bendras policijos rėmėjų savanoriškos veiklos išdirbis – 28 082 valandų.

Siekiant paskatinti jaunimą rinktis policijos pareigūno profesiją, 2017-06-25–2017-07-01 organizuota Lietuvos policijos mokyklos jaunimo stovykla „Kursantas savaitei“, kurioje dalyvavo 22 vyresniųjų klasių (11–12 kl.) moksleiviai iš visos Lietuvos. 2017 m. liepos 10–23 dienomis kartu su Lietuvos šaulių sąjunga organizuota jaunųjų pasieniečių, jaunųjų šaulių, jaunųjų policijos rėmėjų, jaunųjų gelbėtojų ir Viešojo saugumo tarnybos vaikų vasaros poilsio stovykla, kurioje dalyvavo apie 200 jaunuolių.

2017 m. kovo–balandžio mėnesiais organizuoti baigiamieji 21-ojo bendrojo ugdymo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų mokinių respublikinio teisinių žinių konkurso „Temidė“ etapai. III etape dalyvavo 50-ties mokyklų komandos, o baigiamajame IV etape varžėsi 150 dalyvių. Pirmąją vietą iškovojo Kėdainių Šviesiosios gimnazijos komanda, antroji vieta atiteko Kelmės Pakražančio gimnazijos komandai, trečioji – Panevėžio rajono Velžio gimnazijos komandai.

Vykdam Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2016 m. rugpjūčio 29 d. įsakymu Nr. 1V-598 patvirtinto Kovos su prekyba žmonėmis 2017–2019 metų veiksmų plano priemonę, kodas 01.01.05, Lietuvos policijos generalinio komisaro 2017 m. kovo 14 d. įsakymu Nr. 5-V-223 sudaryta Šv. Mortos iniciatyvos policijoje koordinavimo grupė, kuriai pavesta parengti Šv. Mortos iniciatyvos tinklo kūrimo gaires ir jo veiklos plėtojimo savivaldybėse rekomendacijas.

Lietuvos policijos generalinio komisaro 2017 m. lapkričio 29 d. nurodymu Nr. 5-N-17 „Dėl policijos ir dvasininkijos bendradarbiavimo, plėtojant Šv. Mortos iniciatyvą“ apskričių vyriausiųjų policijos komisariatų vadovams pavesta inicijuoti bendruomenės pareigūnų ir policijos kapelionų susitikimus su prižiūrimoje teritorijoje veikiančių Katalikų bažnyčios parapijų dvasininkais, savivaldybių kovai su prekyba žmonėmis paskirtais atsakingais specialistais ir nevyriausybinių organizacijų, dalyvaujančių kovos su prekyba žmonėmis veikloje, atstovais. Susitikimų tikslas – aptarti bendradarbiavimo galimybes, nustatyti bendrų veiklų apimtis ir periodiškumą, vykdam bendrosios prevencijos funkcijas prekybos žmonėmis užkardymo srityje pagal šias veiklos kryptis:

1. policija:

1.1. rizikos grupių asmenų ir socialinės rizikos asmenų kontrolė;

1.2. teisinis švietimas bendruomenėse ir švietimo įstaigose;

1.3. gyventojų konsultavimas;

1.4. informacijos sklaida bendruomenėse, prekybos žmonėmis aukų identifikavimas;

2. Katalikų bažnyčia:

2.1. parapijiečių lankymas, informacijos apie prekybos žmonėmis grėsmes ir teikiamą pagalbą suteikimas labiausiai pažeidžiamiems parapijos žmonėms;

2.2. pastoracinis švietimas parapijose;

2.3. pastoracinės paramos teikimas;

2.4. parengtos informacinės medžiagos apie pagalbą prekybos žmonėmis aukoms sklaida.

Teritorinių policijos įstaigų bendruomenės pareigūnams, atsižvelgiant į prižiūrimos teritorijos specifiką, pavesta organizuoti teminius renginius (susitikimus, mokymus ir pan.) kiekvienos seniūnijos teritorijoje. Tikslinės renginių dalyvių grupės – vietos bendruomenės, saugios kaimynystės grupės, švietimo įstaigų moksleiviai ir jų tėvai (globėjai), socialiai pažeidžiamos šeimos, nevyriausybinių organizacijų, seniūnai, seniūnaičiai, policijos rėmėjai, šauliai. Renginių tikslas – supažindinti gyventojus su prekybos žmonėmis formomis, verbavimo būdais ir pagalbos prekybos žmonėmis aukoms teikimo galimybėmis. Taip pat nurodyta bendruomenės pareigūnų socialinio tinklo „Facebook“ paskyroje, policijos įstaigų interneto tinklalapiuose ir rengiant pranešimus žiniasklaidai, gyventojams reguliariai teikti informaciją apie vyraujančias prekybos žmonėmis formas, verbavimo būdus ir pagalbos prekybos žmonėmis aukoms teikimo galimybes. Taip pat viešinti gerosios praktikos atvejus (informaciją apie užkardytus nusikaltimus, suteiktą veiksmingą pagalbą, produktyvų bendradarbiavimą su socialiniais partneriais ir pan.). Kiekvienoje teritorinėje policijos įstaigoje skirti atsakingi pareigūnai dalyvauti savivaldybių kovos su prekyba žmonėmis koordinavimo komisijų ar kitų kolegialių šios srities padalinių veikloje.

7. Darbo sąlygų gerinimas

Darbo užmokestis

Stiprinant policijos pajėgumus ir policijos pareigūnų motyvaciją nuosekliai didinamas policijos pareigūnų darbo užmokestis. Siekiant užtikrinti tolygų darbo užmokesčio augimą tarp skirtingų policijos įstaigų ir padalinių, buvo parengta ir patvirtinta Policijos pareigūnų darbo užmokesčio didinimo programa „Programa 1000“. Nuo 2017-07-01 pradėtas darbo užmokesčio didinimo programos II etapas: pirminės grandies pareigūnams, atskaičius mokesčius, mokama ne mažiau kaip 700 eurų, vidurinės grandies – ne mažiau kaip 850 Eur.

Per 2017 m. I–III ketv. policijos pareigūnų vidutinis darbo užmokestis, palyginti su 2016 m., padidėjo:

pirminės grandies – iki 746 Eur, atskaičius mokesčius (20 proc.);

vidurinės grandies – iki 892 Eur, atskaičius mokesčius (11 proc.);

aukštesniosios grandies – iki 1128 Eur, atskaičius mokesčius (10 proc.)

Aprūpinimas

Užtikrinant policijos pareigūnų saugumą, kokybiškų funkcijų atlikimą ir gyventojų lūkesčius atitinkančių paslaugų teikimą atnaujinamas policijos turimų automobilių parkas su visa reikiama įranga. 2017 m. įsigijimams ir nuomai skirta 8,9 mln. Eur. 2017 m. įsigyti:

- Lietuvos kelių policijos tarnybai 12 specialių patruliavimo automobilių, įsigytų veiklos nuomos būdu;
- išpirktas 251 automobilis, nuomotas pagal veiklos nuomos sutartis;
- 114 reagavimo automobilių, 23 konvojavimo automobilių, 15 eksperto automobilių, 15 reagavimo automobilių, pritaikytų tarnybiniams šunims vežti;
- 58 automobiliai kriminalinės policijos specializuotiems padaliniams.

2018 m. planuojama įsigyti arba nuomoti apie 470 naujų reagavimo ir sustiprinto reagavimo, kelių patrulinių, antiriaušinių automobilių veiklos nuomos būdu.

Įvykdytos naujo pavyzdžio tarnybinės uniformos kelnių ir bliuzonų, batų pirkimo sutartys. 2017 m. tarnybinei uniformai skirta 2,2 mln. Eur.

2017 m. įsigytos priemonės aprūpinti 800 reaguojančių ekipažų (automobilių) ir 4 000 reaguojančių pareigūnų. Pareigūnams pagal Policijos pareigūno, reaguojančio į įvykius, aprūpinimo standartą (toliau – Standartas) buvo įsigyti pistoletai, policijos teleskopinės lazdos, tarnybiniai žibintuvėliai, elektros impulsiniai prietaisai, mobilieji telefonai, įvairi ginkluotės amunicija (pistoletų dėklai, šoviniai, aerozoliniai purkštuvai, antrankiai, dujokaukių filtrai, užtaisai ir baterijos elektros impulsiniams prietaisams). Įsigyta automobilinės įrangos: vaizdo, garso fiksavimo ir duomenų

perdavimo įranga, priverstinės transporto priemonių stabdymo priemonės, gelbėjimo rinkiniai, įvykio vietos apžiūros rinkiniai, alkoholio matuokliai.

2017 m. įsigyta specialioji įranga ir ginkluotė Lietuvos policijos antiteroristinių operacijų rinktinei „Aras“ ir mobiliems padaliniais: nešiojamieji vaizdo registratoriai, ginklai, ginklų priedai, optiniai taikikliai, šaudmenys, sprogmenys ir įvairios šturmo, nardymo, mokomųjų, asmeninės saugos, įsilaužimo, išminavimo, cheminės apsaugos, balistinės apsaugos priemonės bei įranga (iš viso apie 100 pavadinimų prekių).

Iš viso 2017 m. priemonėms pagal Standartą Lietuvos policijos antiteroristinių operacijų rinktinės „Aras“ ir mobiliųjų padalinių specialiajai įrangai ir ginkluotei skirta 5,7 mln. Eur.

2018 m. planuojama įsigyti trūkstamas priemones (pagalbos / apsaugos rinkiniai, mobilūs kelio ženklai, šarvinės liemenės) ir visiškai aprūpinti į įvykius reaguojančius pareigūnus priemonėmis pagal Standartą.

Pastatų ir patalpų atnaujinimas

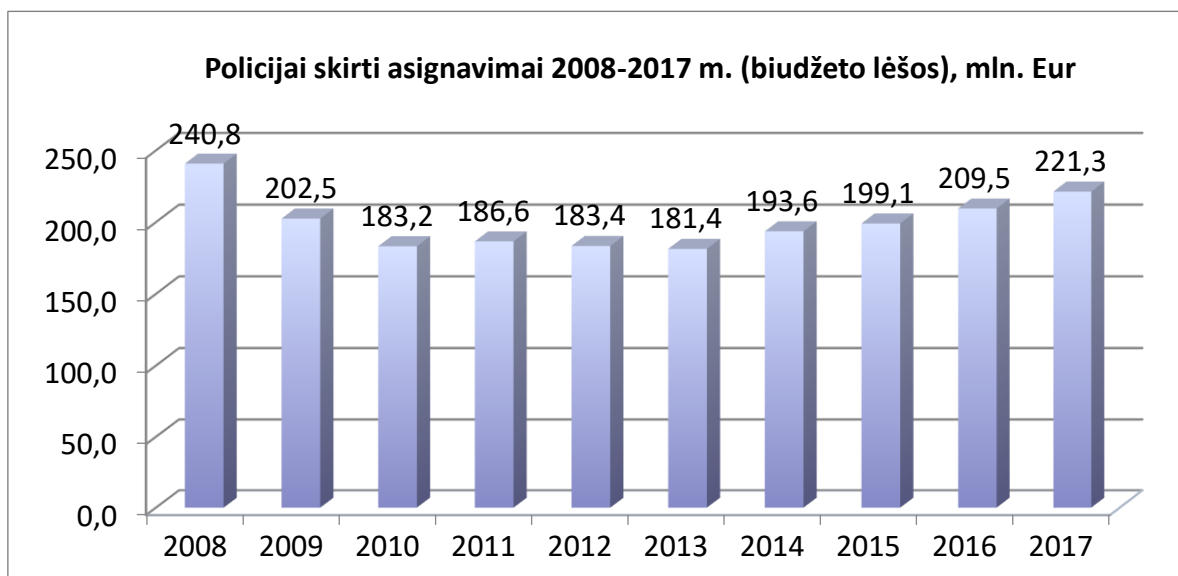
2017 m. visiškai suremontuotos Neringos PK, Šilutės r. PK, Lietuvos policijos antiteroristinių operacijų rinktinės „Aras“, Lietuvos policijos mokyklos I bendrabučio patalpos, pritaikomos policijos įstaigų patalpos naujam veiklos modeliui, gerinamos sąlygos fiziniam pasirėngimui, pradėtas Telšių aps. VPK, Lietuvos policijos antiteroristinių operacijų rinktinės „Aras“ kovinio rengimo komplekso, Lietuvos policijos mokyklos II bendrabučio, Kauno r. PK, Akmenės r. PK, Molėtų r. PK, Policijos departamento pajėgų valdymo padalinio patalpų remontas.

Policijoje mažėja pastatų (patalpų) skaičius ir plotai: nuo 2007 m. iki 2017 m. Turto bankui perduoti 173 nekilnojamo turto vienetai: iš jų 2017 m. perduota 42 turto vienetai (virš 19 tūkst. kv. m. ploto), policijos valdomų patalpų plotas per 2017 m. sumažėjo 6 proc. iki 303,6 tūkst. kv. m, atsisakant patalpų ir mažėjant darbuotojų skaičiui, darbuotojai koncentruojami apskričių centruose. Atsisakoma ar planuojama atsisakyti neekonomiškų pastatų, vietoj jų statomi nauji pastatai (Vilniaus miesto 5-ojo policijos komisariato ir kelių policijos pastato Vilniuje, Sietyno g., statyba pagal Turto atnaujinimo programą, pastatai Vilniuje, Kaune ir Panevėžyje pagal viešojo ir privataus sektorių partnerystės programą). Iš viso 2017 m. patalpoms atnaujinti skirta 4,4 mln. Eur.

Informacinėms technologijoms plėtoti, ryšio ir kompiuterių technikai įsigyti 2017 m. skirta 2,8 mln. Eur.

Biudžetas

2017 m. policijai buvo patvirtinta 220,9 mln. Eur valstybės biudžeto lėšų, tarp jų išlaidoms – 213,5 mln. Eur, iš jų darbo užmokesčiui – 138,4 mln. Eur, turtui įsigyti (investicijoms) – 7,4 mln. Eur. Taip pat 0,1 mln. Eur bendrai finansuojamų projektų lėšų, 0,3 mln. Eur pajamų įmokų, tarp jų išlaidoms – 0,2 mln. Eur, turtui įsigyti (investicijoms) – 0,1 mln. Eur. Visas policijos biudžetas siekė 221,3 mln. Eur, tarp jų išlaidoms – 213,8 mln. Eur, turtui įsigyti (investicijoms) – 7,5 mln. Eur.

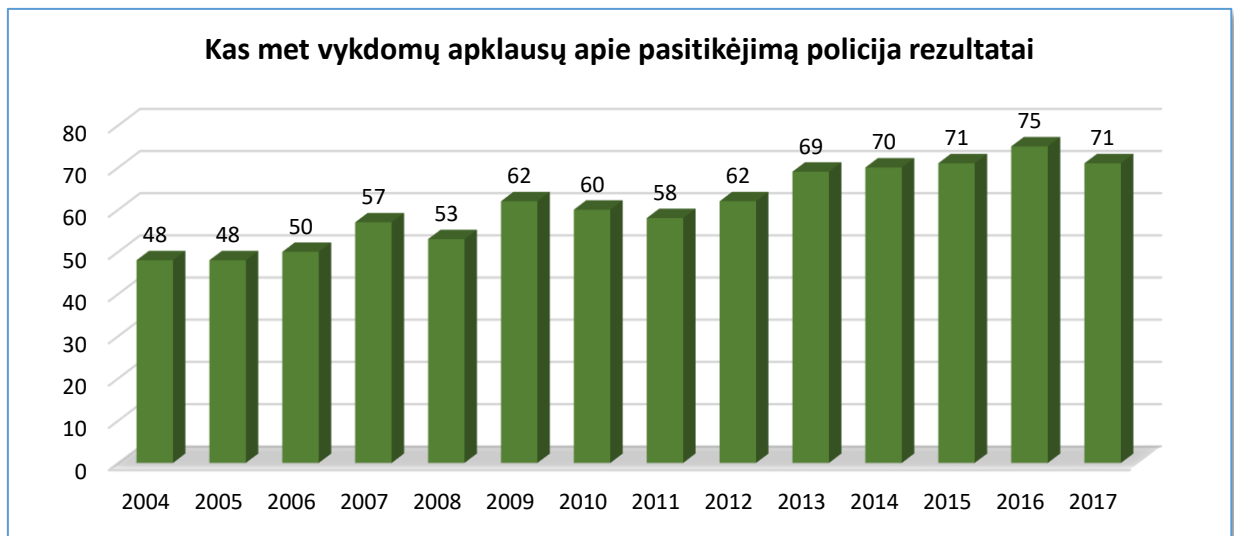

2017 m. iš darbo užmokesčio lėšų darbuotojų darbo sąlygoms gerinti (įvairioms priemonėms įsigyti) perkelta: 4,8 mln. Eur (0,9 mln. Eur – policijos įstaigų organizuotiems pirkimams, 3,9 mln. Eur – Policijos departamento organizuotam reagavimo automobilių ir kitų priemonių įsigijimui).

2,7 mln. Eur iš valstybės biudžeto darbo užmokesčio lėšų panaudota aprūpinti reikiamomis priemonėmis (reagavimo automobiliams, informacinėms technologijoms) įgyvendinant Vidaus saugumo fondo projektą „Papildomos PD veiklos sąnaudos 2016–2018“, kaiš projekto lėšų kompensuojama policijos pareigūnų, vykdančių Kaliningrado tranzito kontrolę, darbo užmokesčio išlaidos, o biudžeto lėšos darbo užmokesčiui skiriamos aprūpinti įranga, reikalinga Kaliningrado tranzito funkcijai užtikrinti.

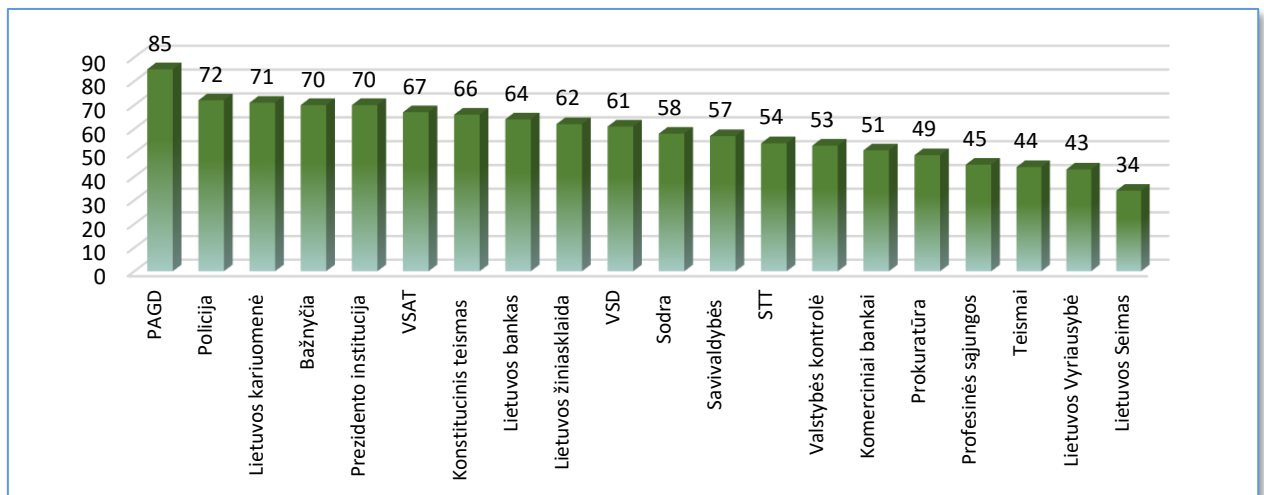
8. Pasitikėjimas policija

2017 m. Vidaus reikalų ministerijos užsakymu atliktos visuomenės nuomonės apklausos duomenimis, 71 proc. gyventojų pasitiki policija.

Šios apklausos duomenimis, pasitikėjimas policija, palyginti su 2016 m., sumažėjo 4 procentiniais punktais, tačiau jis išliko labai aukštas.

Kitų viešosios nuomonės tyrimų organizacijų duomenimis (rinkos ir viešosios nuomonės tyrimų kompanijos „Baltijos tyrimai“ rugpjūčio 29 – rugsėjo 9 dienomis atliktos apklausos duomenimis), pasitikėjimas policija siekia (siekė) 72 proc. ir (buvo) yra antras rezultatas iš visų reitinguojamų institucijų. Labiau gyventojai pasitikėjo tik Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo tarnyba.

9. Pareigūnų mokymai

2017 m. mokymų poreikiams pateikti pradėtas naudoti Darbuotojų vertinimo modulis (DVM), kur pareigūnai kasmetinio vertinimo metu pateikė su vadovu suderintus mokymų poreikius.

2017 metais Lietuvos policijos mokyklos, Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro, Lietuvos kriminalinės policijos biuro bei kitų Lietuvos ir užsienio valstybių organizuojuose mokymuose pareigūnai dalyvavo 10 027 kartus.

Prioritetiniai policijos pareigūnų mokymo tikslai 2017 metais buvo:

1. didinti kriminalinės ir viešosios policijos pareigūnų, dirbančių pagal naują veiklos modelį, kompetencijas;

2. stiprinti policijos pareigūnų gebėjimus profesinės taktikos srityje;

3. stiprinti kriminalinės žvalgybos padalinių darbuotojų gebėjimus.

Prioritetinės pareigūnų kvalifikacijos tobulinimo grupės 2017 metais buvo:

1. pareigūnai, atliekantys pirminius veiksmus įvykio vietoje;

2. apskričių vyriausiųjų policijos komisariatų specializuotų kriminalinės policijos padalinių pareigūnai, tiriantys nusikaltimus ir baudžiamuosius nusizengimus;

3. pareigūnai, tiesiogiai bendraujantys su asmenimis;

4. pareigūnai, priimančius sprendimus dėl pranešimų apie teisės pažeidimus;

5. kriminalinės policijos pareigūnai, vykdantys kriminalinę žvalgybą.

Siekiant įvertinti Lietuvos policijos mokyklos vykdomų mokymų kokybę, 2017 m. įvykdyti 5 išoriniai ekspertiniai kvalifikacijos tobulinimo renginių stebėjimai ir pateiktos rekomendacijos, kaip tobulinti veiklą.

Nuo 2016 m. liepos 1 d. Policijos departamento Žmogiškųjų išteklių valdyba, pasitelkdama ir įtraukdama įvairių sričių specialistus – ekspertus, organizatorius, kitų institucijų atstovus, koordinuoja ir organizuoja visų kvalifikacijos tobulinimo programų, pagal kurias vyksta mokymai Lietuvos policijos mokykloje, Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centre ir Lietuvos kriminalinės policijos biure, rengimą ir tobulinimą. Rengiant ir tobulinant programas, įvertinamas jų aktualumas, įgyvendinimo galimybės, grįžtamasis ryšys įgyvendintus mokymus, programos įgyvendinimas, atsižvelgiant į kitas programas, ir visi kiti veiksniai, lemiantys mokymų kokybę ir užtikrinantys kompetencijų tobulinimą. 2017 m. parengtos 43 kvalifikacijos tobulinimo programos.

Lietuvos policijos generalinio komisaro įsakymu nuo 2017 m. sausio 1 d. buvo įsteigta Lietuvos policijos mokyklos Profesinių įgūdžių valdyba. Valdyboje įsteigti 4 struktūriniai padaliniai (1-asis, 2-asis, 3-iasis skyriai ir Instruktorių veiklos organizavimo grupė), 67 pareigybės, iš kurių 57 statutinių valstybės tarnautojų pareigybės, 5 karjeros valstybės tarnautojų pareigybės ir 5 pareigybės pagal darbo sutartį. Šiuo metu valdyboje dirba 56 darbuotojai. Valdybos tikslas – tinkamai užtikrinti bendrojo fizinio pasirengimo ir papildomų reikalavimų veiklos organizavimą policijos sistemoje. Valdybos instruktoriai per 2017 m. organizavo 8 359 įvairias pratybas policijos pareigūnams: 2 670 šaudymo pratybų, kuriose dalyvavo 28 115 pareigūnų, 2 699 fizinės prievartos naudojimo pratybas (dalyvavo 26 246 pareigūnai), 1 838 fizinio pasirengimo pratybas (dalyvavo 17 799 pareigūnai). Taip pat organizuotos 1 057 policijos pareigūno taktikos pratybos, kuriose dalyvavo 11 205 pareigūnai.

Siekiant suteikti papildomų žinių ir įgūdžių pareigūnams, kurių atliekamos funkcijos keitėsi dėl vykdomų veiklos organizavimo pokyčių, 2017 m. viešosios ir kriminalinės policijos pareigūnams, dirbantiems pagal naują veiklos modelį, buvo organizuoti mokymai šiomis temomis:

1. „Policijos pareigūnų veiksmai nagrinėjant asmenų prašymus, pranešimus, pareiškimus ir skundus“ (mokymus baigė 205 pareigūnai);

2. „Policijos pareigūnų veiksmai reaguojant į pranešimus apie teisės pažeidimus“ (mokymus baigė 845 pareigūnai);

3. „Profesinės taktikos pagrindai veiklos pareigūnams“ (mokymus baigė 1 071 pareigūnas).

2017 m. sausio mėn. patvirtinta kvalifikacijos tobulinimo programa „Automatizuotos daktiloskopinės identifikacinės sistemos naudojimas“, skirta policijos darbuotojams, kurių tarnybinėms funkcijoms atlikti yra reikalingos žinios, kaip naudotis automatizuota daktiloskopinės identifikavimo sistemos darbo vieta, atliekant asmens rankų atspaudų ir latentinių rankų pėdsakų,

paimtų iš neišaiškintų įvykių vietų, įvedimą, patikrinimą ir įrašymą į Daktiloskopinių duomenų registrą. 2017 m. numatyta mokyti 11 darbuotojų ir per 2017 m. 9 mėn. jie visi baigė mokymus.

Intensyviai rengiantis naujo Administracinių nusižengimų kodekso įsigaliojimui, beveik visi pareigūnai, kurių pareigybių aprašymų funkcijos susijusios su administracinių nusižengimų fiksavimu (ne tik pareigūnai, kurie anksčiau nevykdė administracinės teisenos), įgyvendinant Pasirengimo vykdyti Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso reikalavimus priemonių planą, patvirtintą Lietuvos policijos generalinio komisaro 2016 m. rugsėjo 22 d. įsakymu Nr. 5-V-757, dalyvavo kvalifikacijos tobulinimo renginiuose ir laikė privalomą testą. Pagal nuotolinio mokymo programą „Administracinių nusižengimų kodekso įsigaliojimas ir įgyvendinimas policijos sistemoje“ 2017 m. buvo numatyta mokyti 500 pareigūnų, mokymus baigė 553 policijos pareigūnai.

Taip pat apskričių vyriausiųjų policijos komisariatų pareigūnams nuolat organizuojami tarnybiniai mokymai darbo vietose šiomis temomis: ikiteisminio tyrimo pradėjimas ir atlikimas; informacinių sistemų (Dokumentų valdymo sistema, Eismo įvykių informacinė sistema, Nusikalstamumo analizės informacinės sistemos duomenų sandėlis, Administracinių nusižengimų registras) naudojimas; bendravimo ypatumai; vadovavimo psichologijos ypatumai (grupių vyresniesiems).

10. Pagrindiniai veiklos organizavimo pakeitimų įgyvendinimo rezultatai

Lietuvos policijos generalinis komisaras 2016 m. birželio 30 d. įsakymu Nr. 5-V-534 patvirtino Kriminalinės ir viešosios policijos veiklos organizavimo pakeitimo metmenis (toliau – Metmenys), kurių tikslas ribotais ištekliais sudaryti sąlygas efektyvesnei ir skaidresnei policijos veiklai, teikiant paslaugas gyventojams, skatinti visuomenės pasitikėjimą policijos institucija, didinti policininko profesijos patrauklumą ir gerinti aprūpinimą, teigiamai paveikti veiklą užtikrinant asmens, visuomenės saugumą bei viešąją tvarką.

Veiklos organizavimo pakeitimus numatyta vertinti pagal šiuos 10 kriterijų:

- *sumažėjęs padalinių vadovų skaičius (proc.);*

Pakeitus PK veiklos organizavimą, keičiama valdymo struktūra, pašalinamos perteklinės vadovavimo grandys. PK, kuriuose pareigūnų skaičius yra nuo 30 iki 100 pareigybių, vietoj keturių–penkių padalinių vadovų liko po vieną ar du. Apskričių vyriausiuosiuose policijos komisariatuose, 2016 m. sausio 1 d. duomenimis, buvo įsteigtos 793 vadovaujančių įvairaus lygio statutinių pareigūnų pareigybės (nuo apskrities vyriausiojo policijos komisariato viršininko iki būrio vado pareigybės), 2018 m. sausio 1 d. duomenimis, įsteigtos 624 vadovaujančių statutinių pareigūnų pareigybės. Vadovų pareigybių skaičius sumažėjo 21,3 proc.

Sumažinus struktūrinių padalinių skaičių, išgryninus vykdomas funkcijas ir suvienodinus pareigybių aprašymus, tapo lengviau organizuoti darbą teritorijoje, užtikrinti policijos funkcijų vykdymą, t. y. vieniems pareigūnams negalint vykdyti funkcijų, juos gali pakeisti kiti tame pačiame padalinyje dirbantys pareigūnai.

- *tas pačias funkcijas policijos įstaigoje vykdančių pareigūnų darbo krūvio nuokrypis nuo vidurkio (ne didesnis kaip 20 proc.);*

Siekiant užtikrinti tinkamą apskričių vyriausiųjų policijos komisariatų veiklos organizavimo pakeitimo koordinavimą, kontrolę ir įgyvendinimą, nuo 2017 m. sausio 1 d. pradėta vykdyti apskr. VPK ir jų padalinių veiklos organizavimo pakeitimo rezultatų stebėseną (Lietuvos policijos generalinio komisaro 2016 m. gruodžio 29 d. įsakymas Nr. 5-V-1118 „Dėl apskričių vyriausiųjų policijos komisariatų ir jų padalinių veiklos organizavimo pakeitimo stebėsenos“). Vadovaujantis minėtu įsakymu aps. VPK viršininkai yra įpareigoti organizuoti aps. VPK ir jų padalinių veiklos organizavimo pakeitimo rezultatų duomenų pateikimą bei užtikrinti, kad būtų išlaikytas tolygus tas pačias funkcijas policijos įstaigoje vykdančių pareigūnų darbo krūvio nuokrypis nuo aps. VPK vidurkio (ne didesnis kaip 20 proc.). Stebėsenoje atliekama pareigūnų, vykdančių sprendimų priėmimo funkciją, ir pareigūnų, atliekančių ikiteisminio tyrimo funkciją, krūvių analizė pagal šiuos rodiklius: PRĮR medžiagos ir priimti sprendimai (tik pareigūnams, vykdančiams sprendimų priėmimo

funkcija), ikiteisminio tyrimo bylos ir priimti sprendimai (pareigūnams, vykdančioms sprendimų priėmimo funkcija, ir pareigūnams, atliekantiems ikiteisminį tyrimą). Stebėsenos duomenimis, rodiklis nėra visiškai įgyvendintas nė viename aps. VPK ir tai nulėmė objektyvios priežastys: pertvarkos įgyvendinimas užsitęsė dėl jos sustabdymo 2016 m. gruodžio mėn., dalis padalinių aps. VPK pradėjo veikti pagal naują veiklos modelį tik 2017 m. antroje pusėje. Siekiant sušvelninti pertvarkos pasekmes darbuotojams, PK buvo steigiama ne mažiau pareigybių nei buvo dirbančių darbuotojų, nuspręsta pareigybių ir krūvių išlyginimą daryti palaipsniui, atsilaisvinant pareigybėms ir įvertinus galimybes sukomplektuoti papildomas pareigybes padaliniuose, kur krūviai yra didžiausi. Metmenų rodiklių įgyvendinimo terminas buvo planuojamas 2016–2018 m., bet jau šiuo metu matoma teigiamų poslinkių išlyginant krūvius tame pačiame aps. VPK, kurie anksčiau galėjo skirtis iki 5 kartų. Taip pat matomos krūvių suvienodėjimo tendencijos ne tik tame pačiame aps. VPK, bet ir tarp skirtingų aps. VPK. Pažymėtina, kad kai kuriuose PK, pvz., Birštono PK, Neringos PK, turės būti daromos išimties dėl rodiklio pasiekimo, atsižvelgus į policijos komisariatui priskirtos prižiūrėti savivaldybės teritorijos ypatumus ir teisės aktų reikalavimo kiekvienoje savivaldybėje turėti policijos komisariata. Šiuose PK funkcijoms vykdyti yra įsteigtas minimalus pareigybių skaičius ir nėra galimybių padidinti jų krūvį.

- *sumažėjęs vidutinis pajėgų, reaguojančių į vieną įvykį, skaičius (proc.);*

Numačius sumažinti vidutinį pajėgų, reaguojančių į vieną įvykį, skaičių, buvo siekiama, kad pirmos policijos pajėgos, atvykusios į įvykį, maksimaliai atliktų visus galimus veiksmus įvykio vietoje, kad nei policijos pareigūnams nereikėtų vykti papildomai į įvykio vietą (pvz., atlikti įvykio vietos apžiūros), nei nukentėjusiajam nereikėtų vykti į policijos įstaigą procesiniams veiksams atlikti. Nors buvo planuota, kad sumažės į vieną įvykį reaguojančių pajėgų (ekipažų) skaičius, tačiau šis skaičius nežymiai padidėjo, t. y. nuo 2016 m. buvusio vidutiniškai 1,19 į vieną įvykį reaguojančių pajėgų vienetų iki vidutiniškai 1,2 pajėgų vienetų 2017 m., arba 1,5 proc. daugiau reaguojančių pajėgų vienetų į vieną įvykį.

Pagrindinė šio didėjimo priežastis yra susijusi su atsakomybės už vairavimą apsvaigus nuo alkoholio, jeigu vairuotojo kraujyje buvo nustatoma daugiau nei 1,5 promilių, kriminalizavimu. Su šiuo teisiniu reglamentavimu lygiagrečiai atsiradusios papildomos procedūros (kai pareigūnui reikia pasirūpinti neblaivaus vairuotojo transporto priemone ir kartu organizuoti per 1 val. vairavusio asmens pristatymą į gydymosi įstaigą alkoholio koncentracijai kraujyje nustatyti). Todėl beveik visais tokiais atvejais (kai vairuotojui nustatomas didesnis nei 1,5 prom. girtumas) į įvykio vietą siunčiamos papildomos pajėgos. Analogiškai ir vykstant į smurto artimoje aplinkoje atvejus: dažnai tiek nukentėjusysis, tiek kaltininkas būna neblaivūs, yra atvejų, kad pareigūnams tenka rūpintis vaikais, dėl ko į tokius įvykius kviečiama papildomų ekipažų.

Didelę įtaką rodikliui turėjo ir 2017 m. padidėjęs pranešimų dėl dingusių asmenų skaičius ir su tuo susijusių organizuotu dingusių asmenų paieškos operacijų skaičius (2016 m. B kategorijos pranešimų dėl dingusių asmenų buvo užregistruota 1154, o 2017 m. – 1265, arba 111 pranešimų daugiau). Dingusių asmenų paieškos operacijoms stengiamasi pasitelkti kuo daugiau policijos ir kitų institucijų pajėgų (pvz., vien VSAT ir kariuomenės sraigtasparniai 2016 m. buvo pasitelkti 46 kartus, o 2017 m. – 54), teikiant prioritetą dingusiam asmeniui surasti.

Be to, 2017 m. dėl rastų sprogmenų ar kitų įtartinų daiktų daugiau kartų buvo įvestas planas „Skydas“ (2016 m. – 594, o 2017 m. 637 kartus). Tokiais atvejais prioritetas irgi teikiamas įvykio vietos apsaugai bei šalia įvykio vietą esančių asmenų (gyventojų) saugumui užtikrinti, todėl pasitelkiama tiek pajėgų, kiek reikia (atskirais atvejais iki 8–10 pajėgų vienetų).

Taip pat iš dalies rodiklio neigiamai reikšmei įtakos turėjo ir veiklos pakeitimų organizavimo metu atsiradusios naujos galimybės, t. y. atsiradus daugiau pajėgų, aprūpinus pareigūnus transporto priemonėmis, kita reikiama ekipuote ir ginkluote, atsirado galimybė į pačius pavojingiausius įvykius (susijusius su grėsme žmogaus sveikatai ir gyvybei) siųsti keletą pajėgų vienetų, taip siekiama maksimaliai sumažinti riziką tiek nukentėjusiųjų, tiek pareigūnų gyvybei ir sveikatai.

- *didesnė A ir B tipo įvykių, į kuriuos reaguota laiku, dalis (proc.):*

	2015 m. pasiekta	2016 m. pasiekta	2017 m. pasiekta
A kategorijos	83	84	86
B kategorijos	83	86	89

- *padidėjęs vidutinis apskr. VPK teritorijoje per parą reaguojančių į įvykius pajėgų skaičius (proc.):*

Iš viso vidutiniškai per parą reaguojančių ekipažų skaičius 2016 m. pradžioje nesiekė 400. Veiklos organizavimo pakeitimų metu, lygiagrečiai sprendžiant aprūpinimo transporto priemoneis klausimą, 2016 m. pabaigoje pavyko pasiekti, kad šalyje per parą iš viso vidutiniškai būtų 560 ekipažų, o įgyvendinus veiklos organizavimo pakeitimus visuose policijos komisariatuose 2017 m. pabaigoje iš viso vidutiniškai per parą reaguojančių ekipažų skaičius pasiekė daugiau nei 600, arba 50 proc. daugiau nei 2016 m. pradžioje.

- *sutrumpėjęs vidutinis asmenų pareiškimų, skundų nagrinėjimo laikas (dienomis):*

Lyginant Policijos registruojamų įvykių registre užregistruotų pranešimų nagrinėjimo laiką 2017 m. su 2016 m., apskr. VPK pranešimų nagrinėjimo laikas sutrumpėjo 13,7 proc. (arba 2,4 dienos).

- *parengti ir patvirtinti pavyzdiniai padalinių nuostatų, pareigūnų pareigybių aprašymai:*

Lietuvos policijos generalinio komisaro 2016 m. liepos 15 d. įsakymu Nr. 5-V-579 patvirtinti:

1. Pavyzdiniai apskrities vyriausiojo policijos komisariato miesto ir (ar) rajono policijos komisariato nuostatai;
2. Pavyzdiniai (Tauragės, Alytaus, Marijampolės, Telšių, Utenos) apskrities vyriausiojo policijos komisariato Veiklos skyriaus nuostatai;
3. Pavyzdiniai (Tauragės, Alytaus, Marijampolės, Telšių, Utenos) apskrities vyriausiojo policijos komisariato Reagavimo skyriaus nuostatai.

Lietuvos policijos generalinio komisaro 2016 m. liepos 15 d. įsakymu Nr. 5-V-580 patvirtinti pavyzdiniai Veiklos skyriaus viršininko, vyriausiojo tyrėjo, vyresniojo tyrėjo, tyrėjo, Reagavimo skyriaus viršininko, vyriausiojo tyrėjo, vyriausiojo patrulio, vyresniojo patrulio ir patrulio pareigybės aprašymai.

- *sukurtas pareigūno ir jo darbo vietos aprūpinimo standartas:*

Lietuvos policijos generalinio komisaro 2016 m. rugsėjo 12 d. įsakymu Nr. 5-V-723 patvirtintas Policijos pareigūnų, reaguojančio į įvykius, aprūpinimo standartas, patikslintas Lietuvos policijos generalinio komisaro 2017 m. gegužės 25 d. įsakymu Nr. 5-V-478 (įtrauktas papildomas policijos pareigūnų, atkuriančio viešąją tvarką masinių neramumų metu, aprūpinimas).

Lietuvos policijos generalinio komisaro 2017 m. kovo 3 d. įsakymu Nr. 5-V-195 patvirtintas Bendruomenės pareigūno aprūpinimo standartas.

- *pareigūnų, kurių veiklos pobūdis keičiamas, dalyvavusių kvalifikacijos tobulinimo renginiuose, dalis (proc.):*

2016–2017 m. 100 proc. pareigūnų, kurių veiklos pobūdis keitėsi, dalyvavo bent viename kvalifikacijos tobulinimo renginyje, susijusiame su pokyčiais.

- *parengti vykdomų funkcijų veiklos aprašai:*

Dauguma vykdomų funkcijų veiklos aprašų buvo parengta 2016 m. (Prevenčinės veiklos organizavimo aprašas, Areštinių apsaugos ir priežiūros instrukcija, Apskričių vyriausiųjų policijos komisariatų padalinių, prižiūrinčių jiems priskirtą teritoriją, pareigūnų kompetencijų nagrinėjant pranešimus apie įvykius aprašas ir kt.).

Lietuvos policijos generalinio komisaro 2017 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. 1092 „Dėl Lietuvos policijos generalinio komisaro 2016 m. birželio 17 d. įsakymo Nr. 5-V-492 „Dėl Policijos prevencinės veiklos organizavimo aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ buvo patvirtintas Policijos prevencinės veiklos aprašas ir rekomendacijos dėl bendrosios, situacijų ir individualiosios prevencijos.

Metmenų tikslus numatyta įgyvendinti 2016–2018 metais. Iki 2017 m. pabaigos veiklos organizavimo pakeitimai įgyvendinti visuose 66 apskričių vyriausiųjų policijos komisariatų padaliniuose, prižiūrinčiuose jiems priskirtą teritoriją, įgyvendinta 80 proc. (pasiekti 8 iš 10) kriterijų.

Analizuojant įgyvendinamus policijos veikloje pokyčius, darytina išvada, kad tai buvo laiku įvykusi reakcija į įsisenėjusias sisteminės problemas, kurių nesprendimas neišvengiamai lemtų institucijos neveiksmingumą netolimoje ateityje. Kiekviena diegiama naujovė paprastai sulaukia diskusijų ir vertinimų, dažnai lydimų įvairių baimių ir netikrumo dėl iškeltų tikslų pasiekimo. Pokyčių suvaldymas tokioje didelėje organizacijoje kaip policija yra išties nemenkas iššūkis. Įgyvendinant veiklos organizavimo pakeitimus, buvo susidurta ir su tam tikrais neigiamais aspektais: išryškėjo kai kurios įsisenėjusios sistemos bėdos – aprūpinimo stoka, personalo senėjimas, motyvacijos rinktis policininko profesiją nebuvimas, perteklinės biurokratinės procedūros, dėl kurių neefektyviai naudojami ištekliai, ir pan., kurios dažnai nepagrįstai laikomos neigiamomis veiklos organizavimo pakeitimų pasekmėmis. Reikia pripažinti, kad, pasikeitus funkcijų vykdymo modeliui, kilo ir vis dar kyla tam tikrų laikinų problemų, tačiau jos neturi sistemiskumo pobūdžio ir pasireiškia atskirais atvejais.

Pokyčių įgyvendinimas yra nukreiptas į ilgalaikę perspektyvą. Pažymėtina, kad jau dabar akivaizdi jų teigiama įtaka policijos veiklai, o laikini, fragmentiškai pasireiškiantys nesklandumai negali sumenkinti pasiektų rezultatų:

- Pokyčiai leido sumažinti kabinetuose dirbančių pareigūnų skaičių, daugiau pareigūnų orientuoti į darbą gatvėse. Iki veiklos organizavimo pakeitimų apylinkės tyrėjas vienas prižiūrėjo jam priskirtą teritoriją, nagrinėdamas medžiagas neišeidavo iš kabineto ir tik retkarčiais aplankydavo savo prižiūrimą teritoriją. O kriminalinės policijos tyrėjai dirbo atskirai, trūko bendradarbiavimo tarp tos pačios policijos įstaigos padalinių. Šiuo metu teritorijoje dirbančių pareigūnų komanda yra bendrai atsakinga už padėtį.

- Policija tapo matomesnė, mobilios pareigūnų grupės dažniau pastebimos gatvėje, taip pat atokesnėse teritorijose, gyventojai jaučiasi saugesni, dažnesnis policijos patruliavimas drausminančiai veikia galimus pažeidėjus.

- Padidėjus dirbančių ekipažų skaičiui, sutrumpėjo reagavimo į policijos gaunamus pranešimus laikas, pagalba gyventojus pasiekia greičiau.

- Paspirtėjo policijos gaunamų pranešimų tyrimas, vis daugiau veiksmų atliekama iš karto įvykio vietoje, taip taupant žmogiškuosius išteklius ir laiko sąnaudas. Padaugėjo atvejų, kai gyventojams nebereikia vykti į policijos įstaigą, visi reikiami veiksmai atliekami įvykio vietoje.

- Naujas veiklos modelis leido sutaupyti lėšų, sumažinus išlaikomų pastatų skaičių, ir nukreipti jas darbo sąlygoms gerinti, pareigūnams aprūpinti, kas yra būtina sąlyga tinkamai atlikti pavestas funkcijas. Parengti reaguojančio į įvykius pareigūno ir mobilios darbo vietos aprūpinimo standartai. Atnaujinamas transporto priemonių parkas: jau įsigyta ir dar numatoma įsigyti skirtingų tipų automobilių, skirtų kasdieniam policijos darbui, pritaikytų reaguoti į įvykius, nusikalstamas veikas ar kitus teisės pažeidimus padariusiems asmenims pristatyti į policijos įstaigą. Policijos automobiliuose sumontuota technika leidžia viską įforminti įvykio vietoje. Mobilio darbo vieta aprūpinta įvairia įranga, reikalinga pagrindinėms policijos funkcijoms vykdyti.

- Negavus papildomo finansavimo, realiai nuo 2016 m. liepos mėn. pradėjo didėti policijos pareigūno darbo užmokestis. Įgyvendinus pokyčius buvo įsteigta daugiau aukštesnės kategorijos pareigybių, sudarytos sąlygos pareigūnų karjerai.

- Standartizavus funkcijas, perskirsčius žmogiškuosius išteklius sumažėjo skirtumas tarp tas pačias funkcijas vykdančių pareigūnų krūvių, kuris iki tol skyrėsi iki penkių kartų. Sumažėjus registruotų nusikalstamų veikų skaičiui, vis daugiau diegiant informacinių technologijų įrankius (Informacinė baudžiamojo proceso sistema, Administracinių nusižengimų registras ir pan.), pagerėjus

pareigūnų aprūpinimui kompiuterine technika, atsirado galimybė ikiteisminio tyrimo ir kitus veiksmus atlikti greičiau ir efektyviau. Dėl to, net sumažėjus pareigūnų skaičiui, jų krūviai neišaugo.

- Pareigūnams organizuoti ir toliau bus organizuojami kvalifikacijos tobulinimo renginiai, siekiant juos parengti darbui pagal naują veiklos modelį, mokymai tapo labiau orientuoti į praktinį įgytų žinių taikymą.

- Įgyvendinus tokias pareigūnų motyvavimo priemones, kaip darbo sąlygų gerinimas, darbo užmokesčio kėlimas, stebimas policijos pareigūno profesijos patrauklumo didėjimas, vis daugiau jaunų žmonių susidomi šia profesija ir ryžtasi mokytis Lietuvos policijos mokykloje ar įgyti viešojo saugumo krypties išsilavinimą.

- Ir toliau bendradarbiaujama su bendruomene, policijos atstovai, kaip ir anksčiau, organizuoja pasitarimus su seniūnais, merais, kur iškeliamos aktualios su bendruomenės saugumu susijusios problemos ir bendromis pastangomis ieškoma sprendimų būdų. Seniūnams, vaiko teisių apsaugos padaliniais išdalinti pareigūnų, vadovaujančių jų teritorijoje dirbantiems pareigūnams, kontaktai, kuriais gali kreiptis su policijos kompetencija susijusiais klausimais. Taip pat teritoriją prižiūrinčio vyresniojo pareigūno kontaktinė informacija yra paskelbta seniūnijose esančiose skelbimų lentose.

- Nors esminiai pokyčių tikslai yra siejami su operatyvesniu reagavimu į pagalbos prašymą, kas atitinka ir visuomenės lūkesčius, nestebima esminių neigiamų pokyčių ir kitoje policijos veikloje, pavyzdžiui, tiriant nusikalstamas veikas. Pažymėtina, kad daug dėmesio skiriama kriminogeninės situacijos analizei, kurios pagrindu išskiriamos šalyje dominuojančios ir progresavimo tendencija pasižyminčios nusikalstamos veikos, į šių nusikalstamų veikų, vertinant jų ištyrimo perspektyvą, tyrimą ir nukreipiamas reagavimo ir efektyvaus tyrimo resursas.

11. Teisinio reglamentavimo problematika

Keičiant teisės aktus, policijai dažnai pavedamos naujos funkcijos, neužtikrinant papildomo jų finansavimo, taip pat funkcijos, kurios yra susijusios su kitų institucijų kompetencija, tačiau iš esmės jų vykdymo užtikrinimu turi rūpintis policija. Policija, siekdama taupyti valstybės skiriamus asignavimus, teisės pažeidimų prevencijai ir tyrimui naudoti šiuolaikines, modernias technologijas, kurios leistų efektyviau vykdyti funkcijas, taupyti žmogiškuosius išteklius, ne kartą teikė argumentuotus pasiūlymus dėl teisės aktų tobulinimo, biurokratinių procedūrų suprastinimo, tačiau ne visos jos sulaukė palaikymo ir sisteminio požiūrio į problemos sprendimą. Šiuo metu vis dar aktuali problematika:

1. Nuo 2018 m. liepos 1 d. įsigalios BPK 186 straipsnio pakeitimas, kuriuo nustatyta, kad į mažamečio liudytojo ar mažamečio nukentėjusiojo apklausą visuomet, taip pat į nepilnamečio liudytojo ar nepilnamečio nukentėjusiojo apklausą dėl nusikaltimų žmogaus gyvybei, sveikatai, laisvei, seksualinio apsisprendimo laisvei ir neliečiamumui, vaikui ir šeimai, dėl pelnymosi iš nepilnamečio prostitucijos ar nepilnamečio įtraukimo į prostituciją arba kitais atvejais, kai to prašo proceso dalyviai arba ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro ar ikiteisminio tyrimo teisėjo iniciatyva, privalo būti kviečiamas psichologas, kuris padeda apklausti nepilnamečių. Siekiant tinkamai pasirengti įgyvendinti BPK nuostatas, policijos įstaigose planuojama įrengti apie 60 vaikų apklausos kambarių, kuriuose bus sumontuota visa būtina įranga, užtikrinanti kokybišką apklausos vaizdo ir garso įrašą. Šiuo metu dar nėra parengti ir patvirtinti teisės aktai, nustatantys įrašymo į nepilnamečių apklausai atlikti reikalingų specialių žinių turinčių psichologų sąrašą, jų pasitelkimo procesiniams veiksams atlikti bei psichologų apmokėjimo tvarką, neskirti tam būtini asignavimai. Nenustačius tvarkos, kyla rizika dėl tinkamo BPK nuostatų įgyvendinimo, policijai tektų papildomos išlaidos (apie 600 tūkst. Eur), papildoma administracinė našta organizuoti paslaugų pirkimą pagal rinkoje esančias kainas. Tikėtina, kad bus atveju, kai dėl paslaugos teikimo nebus gauta nė vieno pasiūlymo, nes BPK nenumato nė vienam iš subjektų pareigos teikti tokias paslaugas.

2. Policijos pareigūnai, reaguodami į pranešimus apie teisės pažeidimus, dažnai susiduria su situacija, kai nustatoma vaiko teisių pažeidimų, yra požymių, kad prieš vaikus gali būti vartojamas smurtas ar kitaip sukeliama pavojus vaikui piktnaudžiaujant tėvų valdžia ir dėl to kyla reali grėsmė vaiko sveikatai ar gyvybei. Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 56 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad kai tėvai arba kitas teisėtas vaiko atstovas smurtaudamas arba kitaip

sukeldamas pavojų vaikui piktnaudžiauja tėvų valdžia ir dėl to kyla reali grėsmė vaiko sveikatai ar gyvybei, valstybinė vaiko teisių apsaugos institucija arba valstybinė vaiko teisių apsaugos institucija kartu su policija nedelsdama paima vaiką iš tėvų arba kitų teisėtų vaiko atstovų ir perduoda jį globoti (rūpintis) Civilinio kodekso nustatyta tvarka. Tačiau pareigūnai nuolatos susiduria su situacija, kai yra priversti ne tik reaguoti į teisės pažeidimą, jį nutraukti, užtikrinti tyrimui atlikti būtinų duomenų surinkimą, teisės pažeidimą padariusių asmenų sulaikymą, bet taip pat privalo organizuoti vaikų paėmimą iš nesaugios aplinkos, rūpintis jų laikinu prieglobsčiu. Pažymėtina, kad šiuo atveju nesulaukiama pakankamo bendradarbiavimo iš kompetentingų institucijų. Ypač ši problema paaštrėja po darbo valandų ir savaitgaliais.

3. Nuo 2011 metų policija kasmet gauna vis daugiau pranešimų, susijusių su smurtu artimoje aplinkoje. Viena iš minėtų probleminių sričių – ikiteisminio tyrimo dėl smurto artimoje aplinkoje organizavimas. Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymas iš esmės tik policijai nustato pareigą siekti kuo greičiau pabaigti ikiteisminį tyrimą. Sprendimai baudžiamosiose bylose dėl smurto artimoje aplinkoje (taip pat ir dėl tyrimo nutraukimo) turėtų būti priimami per kuo trumpesnius terminus ir tik teisme. Tokio pobūdžio baudžiamosiose bylose, išskyrus įtariamąjį ir nukentėjusįjį, dažnai nėra daugiau asmenų, galinčių paaiškinti įvykio aplinkybes, todėl ilgai atliekamas ikiteisminis tyrimas, pertekliniai tyrimo veiksmai, apklausos sudaro sąlygas keisti parodymus ir apsunkina bylos ištyrimą. Atsižvelgiant į tai, tikslinga nustatyti tokį teisinį reglamentavimą, pagal kurį imperatyviai byloje dalyvaujantys asmenys būtų per kuo trumpesnę laiką pristatyti į teismą, kur jie būtų apklausti ir, ištyrus kitus byloje esančius įrodymus, priimamas sprendimas.

4. Ne kartą buvo teikti pasiūlymai tobulinti BPK procedūras, jas supaprastinant, tai padėtų sutrumpinti ikiteisminio tyrimo terminus, užtikrinti baudžiamojo proceso ekonomiškumą ir atsakomybės neišvengiamumo principų įgyvendinimą, kurie nebuvo realizuoti:

- supaprastinti procesinių veiksmų atlikimą, t. y. procesinius veiksmus fiksuoti vaizdo filmavimo įranga, dokumentuose fiksuoti tik esmines aplinkybes, atsisakant detalaus dokumentavimo, pažodinio proceso dalyvio parodymų fiksavimo ir pan.;

- specialisto išvadas byloje, kuriose asmeniui galimai padaromi įvairaus pobūdžio kūno sužalojimai, teikia ir sveikatos sutrikdymo laipsnį, vadovaudamiesi galiojančiu teisiniu reglamentavimu, nustato tik medicinos ekspertai. Siūlome svarstyti galimybę, kad skausmo sukėlimo ir nežymaus sveikatos sutrikdymo atvejais išvadą galėtų teikti bet kuris medicininių žinių turintis darbuotojas (taip pat ir dirbantis policijoje);

- taikyti analogiškas Administracinių nusižengimų kodeksui paprastesnes procedūras baudžiamajame procese (iki apysunkių ar sunkių nusikaltimų), atsisakant perteklinių veiksmų ir procedūrų, o reikšmingus tyrimui duomenis rinkti, fiksuojant tik veikos esmę;

- atliekant daug epizodų turinčių bylų ikiteisminį tyrimą ir teisminį nagrinėjimą, siūlome numatyti, kad, kvalifikavus vieną epizodą, kitos analogiškos veikos nebūtų išsamiai aprašinėjamos (pranešime apie įtarimą ir procesinių sprendimų dokumentuose, numatant analogiją (pvz., įrodžius 1 telefoninio sukčiavimo atvejį ir pagal išsklotines matant kitus 50 atvejų, galima būtų nuteisti už visus epizodus kartu);

- užtikrinti aktyvesnį prokuroro vaidmenį procese nuo įtariamojo nustatymo momento;
- paprastinti kardomųjų ir procesinių prievartos priemonių sankcionavimą, taikyti nuotolinio ryšio įrangą atsisakant įtariamųjų vežiojimo iš vienos vietos į kitą;

- atsisakyti perteklinės ikiteisminio tyrimų, kuriuose nenustatytas įtariamasis, bet atlikti visi būtini proceso veiksmai, stabdymo procedūros;

- fiksuojant ikiteisminio tyrimo duomenis, atsisakyti proceso dalyvių parašų protokoluose;

- atsisakyti perteklinių užduočių atlikti objektų tyrimą skyrimo;

- įgyvendinti e. policijos paslaugų plėtrą ir galimybę pareiškėjui arba nukentėjusiajam, atlikus identifikavimąsi ir nevykstant į policijos įstaigą, užpildyti visus būtinus procesinius blankus (iš dalies įgyvendinta, tačiau trūksta lėšų pabaigti projektą iki galo).

5. Nuo 2017 m. sausio 1 d. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 281 straipsnis papildytas 7 dalimi, kurioje nustatyta atsakomybė už kelių transporto priemonės vairavimą arba mokymą praktinio vairavimo esant apsvaigusiam nuo alkoholio, kai asmens kraujyje daugiau negu 1,5 promilės alkoholio. Tačiau pagal esamą reglamentavimą, neblaivumo patikrinimo vengimas arba

alkoholio vartojimas po eismo įvykio iki jo aplinkybių nustatymo, užtraukia ne baudžiamąją, o administracinę atsakomybę. Praktikoje dažnai susiduriama su atvejais, kai neblaivus asmuo atsisako duoti kraujo mėginį, o pagal susiformavusią teismų praktiką, tai sudaro sąlygas, dėl kurių asmens negalima patraukti baudžiamojon atsakomybėn už vairavimą apsvaigus. Susidaro tokia padėtis, kai asmens veikos kvalifikavimas priklauso ne nuo jo padarytos veikos pavojingumo, o nuo jo veiksmų atliekant neblaivumo tikrinimą, t. y. asmuo, sutinkantis tikrintis blaivumą, atsiduria teisiškai blogesnėje padėtyje, nei asmuo, vengiantis tokio patikrinimo. Todėl būtina sudaryti sąlygas apsvaigimą įrodinėti pagal alkoholio koncentraciją bet kuriose jo biologinėse terpėse (iškvėptame ore, kraujyje, šlapime, seilėse ar kituose organizmo skysčiuose), tai padėtų supaprastinti procesą, pagreitinti tyrimą, sumažinti valstybės išlaidas.

6. Policija kasmet pradeda ir atlieka daugiau nei 5000 ikiteisminių tyrimų mirties priežastčiai nustatyti (pagal kodą 555000). Daugelyje šio pobūdžio ikiteisminių tyrimų nėra jokių duomenų apie galimai padarytą nusikalstamą veiką, o ikiteisminis tyrimas atliekamas dėl formalių priežasčių, siekiant išspręsti organizacines problemas, apie 98 proc. tokių tyrimų nutraukiama nesant nusikalstamos veikos požymių. Tokia praktika susidaro dėl ydingo teisinio reglamentavimo Žmogaus mirties nustatymo ir kritinių būklių įstatymo 12 straipsnyje. Faktiškai ikiteisminis tyrimas pradedamas visais mirties atvejais, išskyrus pacientui ilgiau nei 24 valandas išbuvus stacionare įvykusią mirtį ir tuos atvejus, kai asmuo miršta nuo lėtinės ligos ir šeimos gydytojas iškart išduoda mirties liudijimą. Pareigūnas gavęs pranešimą apie mirties faktą ir atvykęs į įvykio vietą organizuoja lavono pristatymą teismo medicams. Dažnai susiduriama su situacija, kad nėra galimybių pristatyti lavono iš karto į Valstybinės teismo medicinos tarnybą dėl vietos saugojimui trūkumo, todėl policija priversta spręsti laikino lavono saugojimo ir gabenimo klausimus visais atvejais, kai atliekamas tyrimas mirties priežastčiai nustatyti, ir apmokėti su tuo susijusias išlaidas, kurioms asignavimai nėra skiriami. Siūlytina nustatyti, kad policija asmens mirties atveju pradėtų ikiteisminį tyrimą nustačius galimos nusikalstamos veikos požymius (smurtas, netinkama sveikatos priežiūra, tarnybos pareigų neatlikimas ir kt.) pagal atitinkamą BK straipsnį arba pradėtų procesą mirties priežastčiai nustatyti, kai nežinoma mirusio asmens tapatybė ar radus mirusį asmenį su vėlyvaisiais organizmo biologinės mirties požymiais, t. y. vykdytų jai Policijos įstatyme ir BPK nustatytus uždavinius. Pradėjus ikiteisminį tyrimą, asmens mirties priežastį nustatytų teismo medicinos gydytojas, gavęs pareigūno užduotį atlikti tyrimą. Kitais atvejais mirties priežastį nustatytų asmens sveikatos priežiūros įstaigos specialistas: esant aiškiai mirties priežastčiai, išduotų mirties liudijimą, o kai mirties priežastis neaiški – nustatytos formos siuntimu paskirtų autopsijos tyrimą.

7. Pasikeitus teisiniam reglamentavimui buvo panaikinta galimybė iš pataisos įstaigų perkelti nuteistuosius į tardymo izoliatorius ir policijos areštines ikiteisminio tyrimo veiksmams atlikti, tačiau policijai palikta funkcija dėl tokių asmenų konvojavimo į bylų nagrinėjimą apylinkės teismuose (ypač tai aktualu, kai nuteistojo statuso asmenys yra liudytojai, nukentėjusieji, atsakovai civilinėse, baudžiamosiose bylose). Šiai funkcijai vykdyti reikėjo papildomų išlaidų, funkcija vykdoma iš bendrų policijai skiriamų asignavimų. Tokia padėtis ne tik sudarė kliūtis įgyvendinti baudžiamojo proceso greitumo, išsamumo principus, lėmė neracionalų materialinių išteklių naudojimą ir papildomas ikiteisminio tyrimo įstaigų išlaidas, tačiau tam tikrais atvejais sudarė kliūtis ikiteisminio tyrimo veiksmams atlikti. Uždraudus perkelti nuteistuosius į areštines, pareigūnai daugiau laiko sugaišta konvojuodami asmenis procesiniams tyrimo veiksmams atlikti ar vykdamai atlikti veiksmų į pataisos įstaigas, o konvojuojant asmenis į teismus, pareigūnai privalo konvojuoti į teismą tiesiai iš pataisos įstaigos, kas gerokai padidino konvojavimo atstumus ir išlaidas, policijos pajėgos, ypač mažesniuose rajonuose yra atitraukiamos nuo policijos funkcijų vykdymo (patruliavimo, reagavimo į įvykius ir pan.). Šią funkciją tikslinga perduoti Viešojo saugumo tarnybai prie Vidaus reikalų ministerijos, kuri vykdo konvojavimą į aukštesnės instancijos teismus.

8. Pagal Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos vykdomus projektus nuo 2017 m. iki 2020 m. kasmet Lietuvos keliuose numatoma įrengti po 25 kelių ruožus, kuriuose bus matuojamas vidutinis transporto priemonių greitis. Be to, planuojama kasmet plėsti stacionarių greičio matavimo prietaisų tinklą, kurių bendras skaičius 2020 m. turėtų siekti apie 400 vienetų. Dėl to smarkiai išaugs policijai perduodamų apdoroti ir tirti nusižengimų skaičius. Taip pat nuolat auga eismo saugumo prevencijai ir kontrolei skirtų įrenginių diegimas savivaldybių, draudikų ir kitų institucijų iniciatyva. Duomenis iš tokių įrenginių taip pat tiria policijos įstaigos. Nuolat didėjant policijos darbo krūviui, papildomų išteklių šiai funkcijai atlikti nėra numatoma ir skiriama.

Sprendžiant kylančias problemas, efektyviau naudojant valstybės išteklius, stacionariomis ir mobiliosiomis teisės pažeidimų fiksavimo sistemomis užfiksuotų nusižengimų apdorojimas, procesinių dokumentų (protokolas, nurodymas, pranešimas juridiniam asmeniui) formavimas ir išsiuntimas turėtų būti kaip galima labiau automatizuotas, kartu su techniniu nusižengimų tyrimo tobulinimu turi būti sprendžiamas klausimas ir dėl teisinio reglamentavimo, kuris galėtų supaprastinti neakivaizdžiai užfiksuotų nusižengimų tyrimą, pakeitimo, įskaitant savininko atsakomybės įtvirtinimą.

Vystantis technologijoms būtina tobulinti policijos veikloje naudojamus įrankius, tobulinti informacinių sistemų ir registrų funkcionalumą, o tam būtini papildomi asignavimai.

Siekiant padidinti visuomenės saugumą, būtina policijos veikloje išnaudoti jau esamą infrastruktūrą, pavyzdžiui, sudaryti galimybes pasinaudoti fizinių ir juridinių asmenų įrengtų vaizdo kamerų duomenimis.

12. 2018 m. policijos pagrindinės kryptys, prioritetiniai darbai:

1. Kokybiškų ir laiku atliekamų pirminių veiksmų reaguojant į pranešimą procedūrų organizavimas ir kontrolė (kompleksas priemonių – algoritmai, priemonės pėdsakams paimti ir fiksuoti, mokymai ir pan.).

2. Nusikalstamų veikų ir teisės pažeidimų prevencija ir tyrimas.

3. Darbo sąlygų pritaikymas pareigūno poreikiams: informacinių sistemų ir registrų sąveika, atnaujinimas, pritaikymas pareigūno aplinkai, aprūpinimas būtinomis priemonėmis, mobili darbo vieta ir pan.

4. E. policijos plėtra – visuomenei priimtinas ir neapsunkintas pranešimų policijai pateikimas (iš namų) arba iš tam pritaikytų policijoje vietų, konsultuojant pareigūnui.

5. Teisės aktų tobulinimas, siekiant panaikinti biurokratinės procedūras, nesukuriančias pridėtines vertės, ar išgryninant ir atsisakant policijai nebūdingų funkcijų, kurios vykdomos, nes taip buvo daroma jau daugelį metų.

6. Visų vykdomų procesų koordinavimas ir kontrolė, kad nebūtų praktikoje taikomų nukrypimų nuo nustatytų normų.

Veiklos analizės ir kontrolės valdybos viršininkė

Žaneta Rudaitienė